

Tartu Ülikool
Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond
Eesti ja üldkeeleteaduse instituut
Soome-ugri osakond

Martin Beek

ISURI KEELE MITMUSSÕNAD

Bakalaureusetöö

Juhendaja Eva Saar

Tartu 2017

Sisukord

Sissejuhatus	4
Isuri keel	4
Keeleaines.....	5
Uurimismeetod ja töö ülesehitus	6
1. Mitmussõnad, pluralia tantum.....	8
1.1. Mitmussõna ja pluralia tantum	8
1.2. Ainesõnad ja asjasõnad.....	10
1.3. Kehaosasõnade arvukategooria	11
2. Noomeni arvukategooria isuri keeles läänemeresoome taustal	13
2.1. t-mitmus.....	13
2.2. i-mitmus.....	13
2.3. IOi-mitmus.....	14
3. Isuri mitmussõnade semantiline jaotumine	16
3.1. Ehitised, seadmed, tööriistad ja nende osad	18
3.1.1. Paat ja kalapüük.....	19
3.1.2. Hobuseriistad ja maismaasõidukid	20
3.1.3. Ehitised ja ehitiste osad.....	22
3.1.4. Kaheosalised tööriistad ja seadmed	23
3.1.5. Muud vahendid ja seadmed	24
3.2. Rõivad ja rõivaosad	25
3.2.1. Jalanõud ja kindad	26
3.2.2. Käised ja püksid.....	27
3.2.3. Üldnimetused ja detailid	29
3.3. Peod, pühad, tavad ja kombed.....	30
3.4. Inimrühmad	33
3.5. Kehaosad	34
3.6. Ained ja jäätmed.....	36
3.7. Kohanimed	38
3.8. Haigused	38
3.9. Rühmitamata sõnad	40
4. Laenud ja universaalselt mitmuslik sõnavara isuri mitmussõnades.....	42

4.1 Laenuliste mitmussõnade mitmuslikkus lähtekeeltes.....	43
4.2. Universaalselt mitmuslik sõnavara isuri murretes.....	46
Kokkuvõte	48
Lühendid	51
Allikad.....	52
Summary. Ingrian pluralia tantum	56
Lisa 1	59

Sissejuhatus

Käesoleva töö eesmärk on anda ülevaade isuri murretes leiduvatest mitmussõnadest eesti ja soome keele taustal. Sellest lähtuvalt üritan töös vastata järgmistele küsimustele:

1) Millistesse semantilistesse rühmadesse isuri mitmussõnad jaotuvad?

2) Mille poolest erinevad mitmussõnad isuri, eesti ja soome keeles?

Peale selle uurin töös ka isuri keele mitmuslikkude laenude mitmuslikkust lähtekeeltes ning universaalselt mitmuslike sõnade leidumist isuri keeles.

Mitmussõna ehk *pluratiivi* all mõistetakse käesolevas töös:

1) sõnu, millel puuduvad täielikult ainsuse vormid;

2) sõnu, millel on lisaks mitmuslikule variandile ka teise tähendusega täisparadigmaatiline variant;

3) sõnu, mille mitmuslik variant ning täisparadigmaatilise variandi ainsuse vorm on samatähenduslikud;

4) sõnu, mille ainsuse vormi kasutatakse funktsionaalkollektiivi ühest osast rääkides.

Mitmussõna defineerimisel on eeskujuks olnud Rune Ingo (1978: 43–52) ja Triinu Palo (2002: 82) mitmussõna definitsioonid.

Isuri keel

Isureid mainitakse kirjasõnas esmakordselt 12. sajandi teisel poolel, kui Rooma paavsti bullas osutatakse Karjala-, Ingeri-, Lapi- ja Vadjamaa paganatele. Isurite keskaegse asuala tuumiku moodustab ilmselt Neeva jõgi koos oma Inkeri või Ižora nimelise lisajõega, mis kogu Ingerimaale hiljem nime on andnud. Enn Ernitsa arvates on isurid juba üsna vara elanud ka Soome lahe lõunarannal tänase Eesti alade läheduses. (Ernits 2007: 13, 28) Rahvaloenduse andmetel elas 2010. aastal Vene Föderatsioonis 266 isurit, isuri keele oskajate arv oli 123 (VPN). Isuri keelel on neli murret: Alam-Lauga, Soikkola, Hevaha ja Oredeži. Murretest kolme, Alam-Luuga, Soikkola ja Hevaha murret on räägitud Soome lahe lõunarannal Peterburi ja Narva vahel (Laanest 1986: 176). Sisemaal

Neeva lisajõe Oredeži ääres kõneldud Oredeži murre hääbus eelmise sajandi 80ndatel aastatel (Ernits 2007: 26, 27).

1986. aastal on Arvo Laanest pidanud isuri keelt kõige vähem uuritud läänemeresoome keeleks (6). Siiski leidub uurijaid, kes on isuri keelega tegelenud. Esimese eraldi isuri keelele keskenduva uurimuse kirjutas 19. sajandi lõpul Volmari Porkka (1885). Rosona jõe äärsete Eesti Ingeri aladele jäävate isurite keelt on uurinud Julius Mägiste (1925). Isuri keelega on tegelenud ka Lauri Kettunen (1930), Antti Sovijärvi (1944) ja Eemil Aukusti Tunkelo (1952). 20. sajandi teisel poolel on isuri keelt uurinud Soomes Ruben Erik Nirvi (1971). Eestis on isuri keelt uurinud Paul Ariste (1956) ja Arvo Laanest (1986), kes ühtlasi on andnud ülevaate isuri keele uurimisloost (vt Laanest 1986: 7, 8). Nirvi ja Laanest on käesoleva töö seisukohast eriti olulised. Käesoleval sajandil on isuri keelt uurinud näiteks Natalia Kuznetsova (2015), Elena Markus (2014; 2015), Fedor Rozhanskiy (2014) ja Eva Saar (2008).

Ka läänemeresoome keelte mitmussõnu on uuritud võrdlemisi vähe. Eesti keele mitmussõnu on muude teemade kõrvalsaadusena põgusalt käsitletud Mai Tiits (1983) ja Ülle Viks (1982). Sõnavara arvukategooriaga seotud uurimused on peamiselt käsitletud kehaosade sõnavara (Alvre 1962; Õim ja Õim 2015). Soome mitmussõnu on uurinud Rune Ingo (1978; 1998) ning eesti ja soome mitmussõnu on võrdlevalt käsitletud Triinu Palo (1999; 2002).

Keeleaines

Vaadeldavad sõnad kuuluvad substantiivide ehk nimisõnade hulka, teisi sõnaliike käesolevas töös käsitletud ei ole. Seda hoolimata sellest, et huvitavaid vaegparadigmaatilisuse näiteid võib leida peale substantiivide ka teistest sõnaliikidest. Selliste sõnade hulka kuulub näiteks *mõlemad*, millel täielikust paradigmast puudub ainsuse nimetav. Isuri vaste sõnale *mõlemad* esineb mitmuse nimetavas käändes kujudel isAL Ro *molēm̄mat* (IS 1971: 313); isH Mii, Huu *molleeD* (IKHMS 1997: 118); isS Met, Rep *moļļōmad* (IS 1971: 313) ja Volmari Porkka poolt 1885. aastal väljatoodud kujudel

molleet, mollemat ja molloot (Porkka 1885: 86), sealhulgas ka ainsuse nominatiiv *molen* (samas).

Kasutatud isurikeelne materjal pärineb kahest teosest: Ruben Erik Nirvi toimetatud „Inkeröismurteiden sanakirja“ (1971) ning Arvo Laanesti koostatud „Isuri keele Hevaha murde sõnastik“ (1997). Mitmussõnade leidmist lihtsustas Raimo Jussila toimetatud „Inkeröismurteiden kääntheissanasto“ (1986). Materjali transkriptsioonis on lähtutud allikast ning seetõttu erineb transkriptsioon eri sõnades mõnede detailide poolest, nagu näiteks pika vokaali märkimine (vrd IKHMS 1997: *haagid*; IS 1971: *ūssid*). Töös esitatud sõnavara on varustatud külade ja murrete viidetega. Isuri külanimed kirjapildis on, seal kus võimalik, lähtutud Nirvi toimetatud teoses „Inkeröismurteiden sanakirja“ (1971) esitatud kujudest. Analüüsitav materjal koosneb 463 mitmuslikust isuri murretes leiduvast sõnast, kusjuures eri sõnadeks olen lugenud ka murede erinevad sõnakujud (nt isAL Ro *kriltsad* (IS 1971: 206) 'trepp' ja isAL Lau *krintsot* (IS 1971: 206) 'trepp, veranda'). Analüüsitav sõnavara pärineb isuri keele Alam-Luuga, Hevaha ja Soikkola murretest. Isuri keele murede ning külanimed on esitatud lühenditega, mille tähendused on esitatud töö lõpus. Analüüsitav sõnavara on esitatud lisana töö lõpus.

Uurimismeetod ja töö ülesehitus

Töös on isuri murretes leiduvad mitmussõnad nende semantikast lähtuvalt jaotatud rühmadesse. Rühmade moodustamisel on üheks eeskujuks Rune Ingo uurimus „Suomen kielen pluratiivit eli monikkosanat“ (1978; 1998). Teiseks eeskujuks on Triinu Palo bakalaureusetöö „Suomen ja viron monikkosanojen semanttinen vertailu“ (1999) ning samal teemal avaldatud artikkel „Soome ja eesti keele mitmussõnad ehk pluratiivid“ (2001). Triinu Palo on oma rühmade moodustamisel võtnud eeskujuks jällegi Mai Tiitsi artikli „Lüngad eesti noomenivormistikus“ (1983). Siiski ei kattu töös esitatud rühmad täielikult eelmainitud töödes esitatutega. Lisaks rühmadesse jaotamisele võrdlen isuri mitmussõnade semantiliselt jaotumist ka sama eesti ja soome keelega. Eesti ja soome materjal pärineb samuti Palo (1999; 2002) ja Ingo (1978; 1998) töödest.

Töö esimeses peatükis annan ülevaade terminite mitmussõna ja *pluralia tantum* olemusest ning vaatlen põgusalt ka aine- ja asjasõnu ning kehaosasõnade arvukategooriat. Teises peatükis vaatlen noomeni arvukategooriat isuri keeles teiste läänemeresoome keelte taustal. Kolmandas peatükis analüüsin isuri murretes leiduvaid mitmussõnu rühmade kaupa, nende semantikast lähtudes. Selles peatükis võrdlen isuri mitmusõnu semantilisest küljest ka eesti ja soome mitmussõnadega. Töö neljandas peatükis analüüsin isuri mitmussõnade seas leiduvaid laensõnu ning nende mitmuslikkust lähtekeeltes. Samuti uurin universaalseid mitmussõnu isuri sõnavara seas.

1. Mitmussõnad, *pluralia tantum*

Käesolevas peatükis vaatlen mitmussõnade laiemat teoreetilist tausta ning seletan ära mitmussõna tähenduse nii, nagu ma seda käesolevas töös kasutanud olen. Täpsemalt vaatlen ainesõnu ja asjasõnu ning mõistete mitmussõna ja *pluralia tantum* omavahelist suhet, nende kokkulangevusi ning erinevusi. Samuti vaatlen kehaosasõnade arvukategooriat, mis on oluline käesoleva töö kolmanda peatüki kehaosi ja rõivaid käsitlevate alapeatükkide seisukohast.

Mitmussõna olemasolu eeldab arvukategooria kui sellise olemasolu keeles. Siit edasi minnes on vajalik, et keeles oleks olemas mitmus. Isuri keeles (nagu ka eesti keeles) on arvukategoorias esindatud ainsus ja mitmus. Maaailmas leidub keeli, kus lisaks neile on olemas ka duaal (ehk kaksus), triaal või väikesele arvule viitav tunnus ning samuti leidub keeli, kus arvu võib üldse väljendamatagi jätta (neis leidub selleks otstarbeks nii-öelda üldine arv) (Corbett 2000: 9, 19–22).

1.1. Mitmussõna ja *pluralia tantum*

Edward J. Wisniewski järgi tähistab mõiste *pluralia tantum* nimisõnu, mis on grammatiliselt mitmuses ning mis tähistavad osaliselt eristatud olemeid. Teisisõnu, *pluralia tantum* sõnade grammatilist ainsust ei tarvitata üldiselt selleks, et viidata olemitele, millest *plurale tantum* sõnaga tähistatu koosneb. (Wisniewski 2009) Ülle Viksi andmetel tähistab *pluralia tantum* sõnu, mis esinevad kas enamasti või ainult mitmuses. Viksi sõnul ei saa *pluralia tantum* sõnade paradigmasid defektseks pidada, kuna nende mitmuslikkus tuleneb tähendusest ja mitte fonoloogilistest või morfoloogilistest omadustest. (Viks 1982: 6, 7)

Mai Tiits peab *pluralia tantum*it noomeni paradigma defektsuse üheks variandiks. Mõistega *pluralia tantum* paralleelselt ja samatähenduslikult kasutab ta ka mõistet *mitmussõna*. Tiits peab mitmussõnadeks 1) sõnu, millel on küll täielik mitmuse

paradigma, ent ainsuse paradigma puudub (nt *andmed*) ja 2) sõnu, millel on täielik mitmuse paradigma ja osaline ainsuse paradigma (nt *rõuged*). (Tiits 1983: 360)

Rune Ingo kasutab *pluralia tantumi* asemel mõisteid *mitmussõna* (soome *monikkosana*) ja *pluratiiv*. *Pluratiivi* all mõistab Ingo sõna, mis korreleerub funktsionaalkollektiiviga ning realiseerub või võib realiseeruda mitmuslikul kujul. (Ingo 1978: 42) Seega võib Ingo *pluratiivi* pidada *pluralia tantum*ist laiemaks mõisteks. Ingo jaotab pluratiivid eri tugevusega rühmadeks: 1) sõnad, millel tänapäeval pole ainsuse paradigmat; 2) sõnad, millel on lisaks mitmuslikule vormile olemas teise tähendusega täisparadigmaatiline vorm; 3) sõnad, mille puhul mitmuslik variant ja täisparadigmaatilise variandi ainsuse vorm on samatähenduslikud; 4) sõnad, mille ainsuse vorm on kasutusel funktsionaalkollektiivi ühest osast kõneldes; 5) vaegparadigmaatilised sõnad, millel on vormid vaid mõnes käändes (Ingo 1978: 43–52). Ingo jaotuse puhul on mitmuslikkuse poolest tugevaim rühm esimene ja nõrgim viies.

Triinu Palo kasutab samuti mõisteid *pluratiiv* ja *mitmussõna* ning peab *pluralia tantum*it liiga „tugevaks“ mõisteks, et see sobiks mitmussõnale sünonüümiks (2002: 82). *Mitmussõna* mõiste all käsitleb Palo 1) sõnu, millel puuduvad kõik ainsuse vormid; 2) sõnu, millel on eriviiteline täisparadigmaatiline ainsus ja mitmus; 3) sõnu, millel on samaviiteline ainsus ja mitmus ja 4) sõnu, mille ainsuslikku vormi kasutatakse funktsionaalkollektiivi ühest osast kõneldes. Palo jaoks on mitmussõna juures oluline see, et see esineks vähemalt kahes käändes, millest omakorda vähemalt üks on mingi muu kui kohakääne. (Palo 2002: 82) Nagu näha, jaotavad Ingo ja Palo mitmussõnad eri tugevusega rühmadeks. Ka Ülle Viks on märkinud, et osa sõnu on mitmuslikumad kui teised, kusjuures iga sõna mitmuslikkus sõltub tema individuaalsed tähendusest, aga ka kontekstist (Viks 1982: 7).

Mõistetele *pluralia tantum* ja mitmussõnad vastandub sõnaklass *singularia tantum*, millest lähtuvalt saab rääkida ka ainsussõnadest. Ainsussõnadel on olemas ainsuse täisparadigma, ent mitmuse vormid enamasti puuduvad. Sellised sõnad on eesti keeles näiteks *lääs*, *ida*, *ausus*, *luule*, *mööbel* ja *inimkond*. (Tiits 1983: 361)

Mitmussõnadel on enamasti olemas siiski ka grammatiliselt moodustatav ainsus, mida mõnikord ka kasutatakse. Küllalt tavaline on mitmusliku sõna ainsuse kasutamine liitsõna esikomponendis: eesti keeles näiteks sõnades nagu *saajarahvas*, *nääripuu* või *andmetöötlus* (Viks 1982: 6). Samasugune kasutus on olemas ka isuri murretes, näiteks isH Hev *lastēD* (IS 1971: 251) 'laastud' puhul, mis võib esikkomponendina esineda liitsõnas *lassekkatto* (IS 1971: 251) 'laastukatus'.

Lähtudes Rune Ingo (1978: 43–52) ja Triinu Palo (2002: 82) eeskujust käsitlen käesolevas töös *mitmussõna* ehk *pluratiivina*:

- 1) sõnu, millel puuduvad täielikult ainsuse vormid (nt eesti *käärid*);
- 2) sõnu, millel on lisaks mitmuslikule variandile ka teise tähendusega täisparadigmaatiline variant (nt soome mitmuslik *rattaat* 'sõiduk, vanker' ja täisparadigmaatiline *ratas* : *rattaat* 'ratas');
- 3) sõnu, mille mitmuslik variant ning täisparadigmaatilise variandi ainsuse vorm on samatähenduslikud (nt eesti *matused* ja *matus*);
- 4) sõnu, mille ainsuse vormi kasutatakse funktsionaalkollektiivi ühest osast rääkides (nt eesti *kindad*).

Mõistet *pluralia tantum* kasutan üksnes tugevalt mitmuslike sõnade puhul.

1.2. Ainesõnad ja asjasõnad

Greville G. Corbetti ja Edward J. Wisniewski järgi tehakse paljudes keeltes vahet asjasõnade ja ainesõnade vahel. Tüüpiline asjasõna on näiteks *koer*, tüüpiline ainesõna näiteks *vesi*. (Corbett 2000: 78, 79; Wisniewski 2009) Asjasõnu saab tavaolukorras kasutada mitmuses (nt *koerad*) ning koos arvudega (nt *kolm koera*), ainesõnu tavaliselt mitmuses (nt *veed*) või koos arvudega (nt *kolm vett*) ei kasutata (Wisniewski 2009). Nagu juba näitest *veed* näha võib, ei ole sellised kitsendused siiski alati kehtivad. Paljud ühte või teise kategooriasse langevad sõnad võivad vastavalt kontekstile esineda ka vastupidises rollis. Nii võib näiteks tavaliselt ainesõnana esinev *kohv* esineda ka asjasõnana, näiteks lauses: *Üks kohv, palun!* (Corbett 2000: 81).

Mitmussõnadel on mõningaid ühtelangevusi ainesõnadega. Nimelt tähistavad nii ainesõnad kui ka mitmussõnad olemeid, mida ei saa väga hästi osadeks jagada, ent mis ei ole ka selgepiirilised üksikesemed või olendid. Mitmussõnade puhul on see osadeks jagamine siiski kergem kui ainesõnade puhul. Teisalt ei ole mitmussõnadega tähistatava omadused otseselt ülekantavad mingile tähistatavast eraldatud osale (nt inimrühmalt üksikule inimesele), ainesõnade puhul aga enamasti on (nt suuremalt koguselt veelt väiksemale kogusele veele). (Wisniewski 2009)

1.3. Kehaosasõnade arvukategooria

Paul Alvre järgi on paaris funktsioneerivaid kehaosakollektiive soome-ugri keeltes nimetatud ainsusliku nimetusega. Nii on kätepaari kohta kasutatud mõistet *käsi* ja jalapaari kohta *jalg*. Ühest jäsemest rääkida soovides on aga räägitud *poolest jalast* või *poolest käest*. (Alvre 1962: 97). Selline kasutus on säilinud muuhulgas soome keeles (*jalkapuoli* 'ühe jalaga inimene' (samas 97)) ja kaugematest sugulaskeeltest näiteks ungari keeles (*félsemű* 'ühe silmaga inimene' (samas 97, 98)). Ka tänapäeva eesti keelest leiab sõna *jalg* jalapaarile viitavat kasutamist, näiteks väljendites nagu *jala käima* ja *kingi jalga panema* (samas 98, 100). Sarnast kasutust leiab ka teiste kehaosasõnade juures, nagu näiteks *tald*, *põlv*, *käsi*, *käpp*, *küüs* (samas 101), *silma*, *kulm* ja *kõrv* (samas 104). Sarnaselt paariskehaosadega on ka paarisriideesemete, näiteks kinnaste ja saabaste puhul kasutatud ainsust paari tähenduses (samas 164). Ka Huno Rätsepa järgi on soome-ugri keeltes olnud üldine paariskehaosadest rääkimisel ainsuse kasutamine. Rätsepa sõnul võib see viidata mitmuse täieliku paradigma puudumisele uurali algkeeles. Paariskehaosade ainsust võib kohata väljendites nagu *lähen jala* ja *silma torkama*. (Rätsep 1982: 28)

Lisaks kinnistunud väljenditele leidub viiteid paariskehaosade ainsusele ka eesti rahvaluule vormelites (Salve 2015: 22). Nii kurdetakse ühes Sangaste laulus äpardunud kosjakaupa: *Lombak jäi minu loosse, / jalgapoolik mu jäusse* (Salve 2015: 22). Siin tähendab *jalgapoolik*, sarnaselt ülalpool toodud soomekeelsele näitele, ühe jalaga inimest.

Alvre järgi võib Wiedemanni sõnaraamatus leiduva 19. sajandi keelematerjali ja 20. sajandi keele võrdluses öelda, et selliste kivinenud väljendite arv, kus kehaosade mitmuse tähenduses kasutatakse ainust, väheneb (Alvre 1962: 100). Katre Õimu ja Asta Õimu sõnul aga tasub rääkida üksnes mõnede selliste väljendite kasutusest kõrvalejäämisest. Nende sõnul ei kasutata tänapäeva keeles paariskehaosade mitmuslikku ainsust mitte vähem kui mitmust, vaid paralleelselt viimasega. (Õim ja Õim 2015: 91)

Ka mitmetest indo-euroopa keeltest leida sarnaseid väljendeid, kus paariskehaosade puhul esineb mitmuslik ainsus (nt inglise *on foot* 'jala, jalgsi, liikvel, käimas') (Alvre 1962: 166). Greville G. Corbetti järgi esineb selline mitmuslik ainsus lisaks Uurali keeltele ka näiteks udehe keeles, Brasiilia portugali keeles (nt Sg *sapato* 'saapapaar') ja Süüria araabia keeles (Corbett 2000: 81).

2. Noomeni arvukategooria isuri keeles läänemeresoome taustal

Isuri keeles ning teistes läänemeresoome keeltes esineb tänapäeval ainsus ja mitmus. Paul Alvre arvates on soome-ugri algkeeles esinenud lisaks neile ka saami ja obiugri keeltes tänaseni eksisteeriv duaal ehk kakssus. (Alvre 1989: 68)

2.1. *t*-mitmus

Levinuimateks mitmuse tunnusteks läänemeresoome keeltes on *-t* ja *-i*. Tunnus *-t* esineb kõigis läänemeresoome keeltes mitmuse nominatiivis, kusjuures esinemiskujudeks võivad olenevalt keelest olla nii *-t*, heliline *-d* kui ka leenisklusiil *-D* (Laanest 1975: 93). Eesti kirjakeeles ja põhjaeesti murretes esineb *t*-tunnus ka mitmuse obliikvakäänetes (nt *kaladele*). Samas on eesti kirjakeeles võimalik ka obliikvakäänete moodustamine *i*-tunnuse abil. Liivi keeles esineb *-t* obliikvakäänetest daativis ja translatiiv-komitatiivis. (Laanest 1975: 94)

Isuri keeles esineb *t*-tunnus mitmuse nominatiivis kujudel *-D* (nt isS Met *mārid* (IS 1971: 303) 'magamislavats') ja *-t* (nt isS Vii *kaksikkoist* (IS 1971: 126) 'kaksikud'). Mis puudutab isuri keele geograafiliselt lähedasi läänemeresoome naabreid, siis eesti keele kirderannikumurdes esineb *t*-tunnus nominatiivis kujul *-t*, *-t̃* või *-D* (Must 1987: 170), vadjas aga funktsioneerib mitmuse nominatiivi tunnuseks *-D* (Ariste 1948: 42).

2.2. *i*-mitmus

i-mitmus esineb enamikes läänemeresoome keeltes kõigis käänetes peale nominatiivi (Laanest 1975: 94). Niisamuti esineb *i*-mitmus ka isuri keele obliikvakäänetes (nt isS Vi, Väär AllPl *rikkaparzille* (IS 1971: 477) 'rehepartele'). Vadja, eesti kirderanniku ja

lõunaeesti murretes ning soome kagumurretes on omapäraks tugevaastmeline *i*-mitmus (nt Kuusalu põhjarandade IllPl *maisse* 'kaldale' (Must 1987: 166)) (Alvre 1970: 456; Ariste 1948: 45; Must 1987: 165, 166). Tugevaastmeline *i*-mitmus esineb ka isuri keele Alam-Luuga murdes (nt AdePl *verkkoi* 'võrkudega') (Laanest 1986: 107).

Kuna *i*-mitmus esineb sarnases funktsioonis lisaks läänemeresoome ja saami keeltele ka põhjasamojeedi keeltes ja mingil määral ka ungari keeles, on arvatud, et tegu on uurali või soome-ugri algkeelest pärit nähtusega. Paul Alvre väitel aga pärineb läänemeresoome keeltes tuntud *i*-mitmus läänemeresoome-saami perioodist ning sarnane mitmuse tunnus näiteks samojeedi keeltes on tekkinud paralleelse arengu tulemusena. Alvre järgi võiks *i*-mitmuse esivanemaks pidada endisi koha-, asula- ja kollektiivisufikseid *-ja/-jä*. (Alvre 1989: 70, 83–87)

Isuri Alam-Luuga murdes erineb illatiivi lõpu kasutamine ainsuses ja mitmuses märgatavalt. Nimelt liitub seal *s*-elemendiga lõpp, mis ainsuses esineb vaid kontraheerunud noomenitel, mitmuses kõigile tüvedele (nt Nar *airois* 'aerudesse') (Laanest 1986: 118). Instruktiivi kääne aga esineb isuris peaaesjalikult mitmuses (nt isS *Sää palin käzin* 'palja käsi'; isAL Kot *üksin sikoin* 'ühe sea kaupa') (Laanest 1986: 119).

2.3. *IOi*-mitmus

Isuri keele Soikkola, Hevaha ja Oredeži murretes, karjala keeles, soome idamurretes ning ingerisoomi savakko-ja äyrämöismurretes esineb veel mitmuse tunnus *-IOi* (nt isS Vol AdePl *talviloil* 'talviti' (Laanest 1986: 109)), mis esineb eri kujudel vastavalt sõna taga- või eesvokaalsusele. Arvo Laanesti väitel on antud mitmuse tüüp üldistunud sellistest sõnadest nagu soome *peukalo* 'pöial', mille mitmuse tüve *peukaloi*- tunnetati kui *peuka+loi* (Laanest 1975: 95, 1986: 106, 109). Ka Tuomo Tuomi väitel pärineb tüüp sõnalõpu *-IO* ning mitmuse tunnuse *-i* kokkusulamisest (Tuomi 1990: 108, 112). Paul Alvre väitel on *-IOi* tunnus pärit deminutiivsetest sõnadest (Alvre 1970: 459), Tuomi sõnul võib aga üksnes mõningaid *-IO* lõpulis sõnu tõlgendada deminutiivsena (Tuomi 1990: 113).

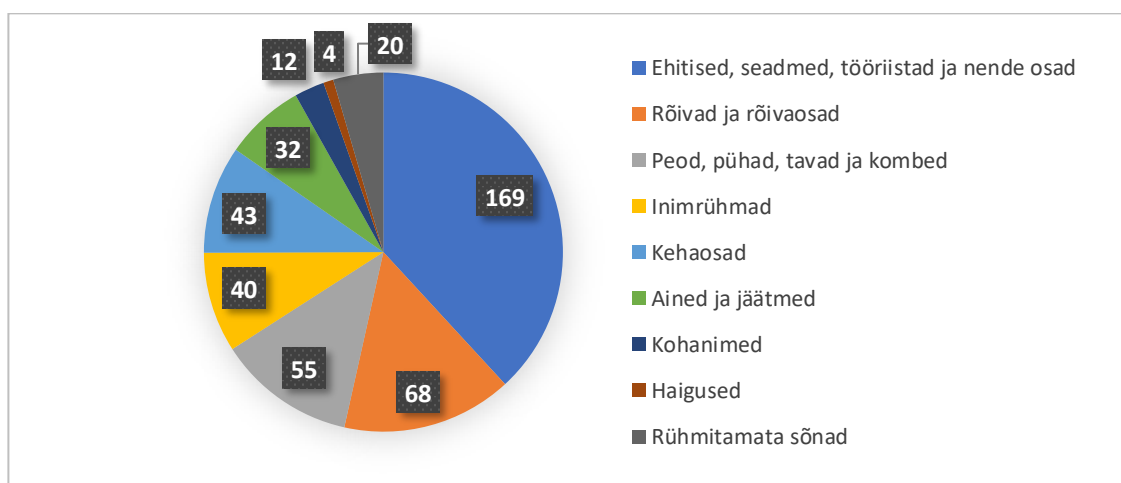
Tunnus *-lOi* esineb isuri keele Soikkola, Hevaha ja Oredeži murdes järjekindlalt *i*-tüveliste noomenite (nt isS Vol AllPl *lonttiloile* 'jääpankadele') ja enamasti *o*-, *u*- ja *ü*-tüveliste noomenite mitmuses (nt isS Saa AdePl *käbülöil* 'võrgukudumisnõeltega'). Soikkola ja Hevaha murdes moodustatakse mitmus *-lOi* abil ka *Oi*-tüvelistes noomenites (nt isS Vol PrtPl *sizoloja* 'õdesid'). (Laanest 1986: 109, 110) Isuri keele mõjul on mitmuse tunnus *-lOi* jõudnud ka vadja keelde (nt AdePl *püssülöllä* 'püssidega'), olles eriti sage neis vadja murrakutes, millel on otsene kokkupuude Soikkola isuritega. Vadja keeles on *-lOi* tunnus kontamineerunud eestist laenatud *-A* tunnusega, moodustades omapärase mitmuse tunnuse *-lAi* (nt AdePl *sētamehiläil* 'sõjameestel' (Ariste 1948: 45)). (Alvre 1970: 459; Ariste 1948: 45)

3. Isuri mitmussõnade semantiline jaotumine

Isuri murretes leiduvad mitmussõnad olen jaotanud järgmistesse rühmadesse:

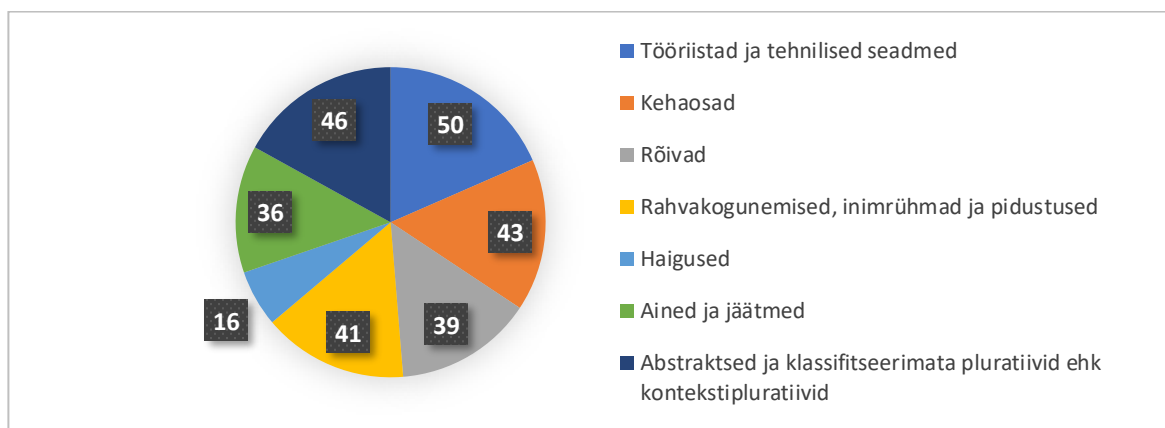
- 1) ehitised, seadmed, tööriistad ja nende osad
- 2) rõivad ja rõivaosad
- 3) peod, pühad, tavad ja kombed
- 4) inimrühmad
- 5) kehaosad
- 6) ained ja jäätmed
- 7) kohanimed
- 8) haigused
- 9) rühmitamata sõnad

Viimane rühm *rühmitamata sõnad* sisaldab endas sõnu, mis ei kuulu ühtegi ülalpool ära toodud rühma. Siia kuuluvad mitmussõnad, millel kas puuduvad samasse rühma liigituvad sõnad, või millel on neid liialt vähe, et oleks mõistlik need omaette alapeatükki koondada.

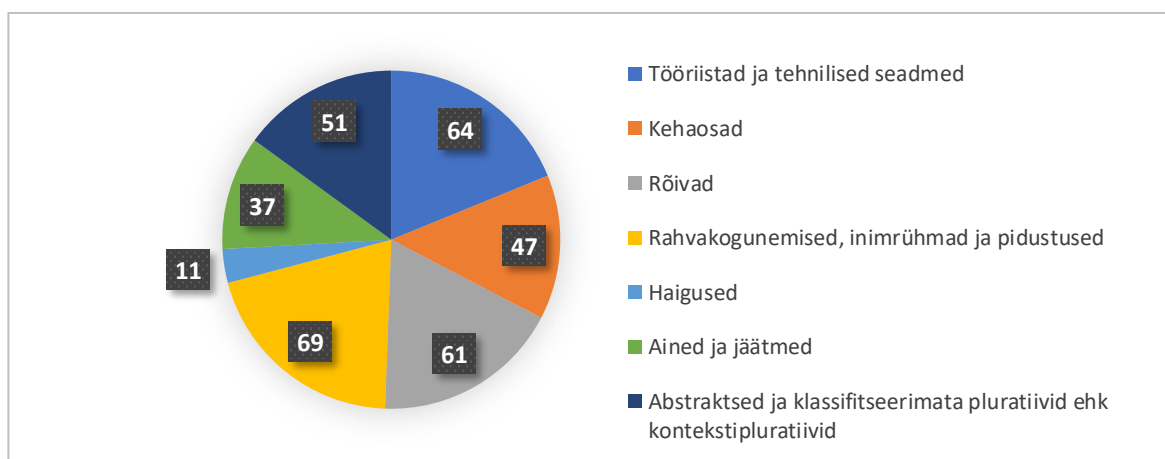

Joonis 1.1. Isuri mitmussõnade semantiline jaotumine.

Vaadeldavaid sõnu kokku on 443. Nagu võib näha jooniselt 1.1, on suurimaks rühmaks *ehitised, seadmed, tööriistad ja nende osad* 169 sõnaga (38,1% kõigist sõnadest). Sõnade arvu poolest järgnevad *rõivad ja rõivaosad* 68 sõnaga (15,3%), *peod, pühad, tavad ja kombed* 55 sõnaga (12,4%), *kehaosad* 43 sõnaga (9,7%), *inimrühmad* 40 sõnaga (9%), *ained ja jäätmed* 32 sõnaga (7,2%) ning *kohanimed* 12 sõnaga (2,7%). Rühma *haigused* kuulub üksnes 4 sõna (0,9%), kuid rühm on esindatud rohke eesti ja soome võrdlusmaterjali olemasolu tõttu. Rühma *rühmitamata sõnad* kuulub 20 sõna (4,5%). Kogu analüüsitav sõnavara on esitatud töö lõpus lisana.

Joonis 1.2. Eesti mitmussõnade semantiline jaotumine (Palo 2002: 83)

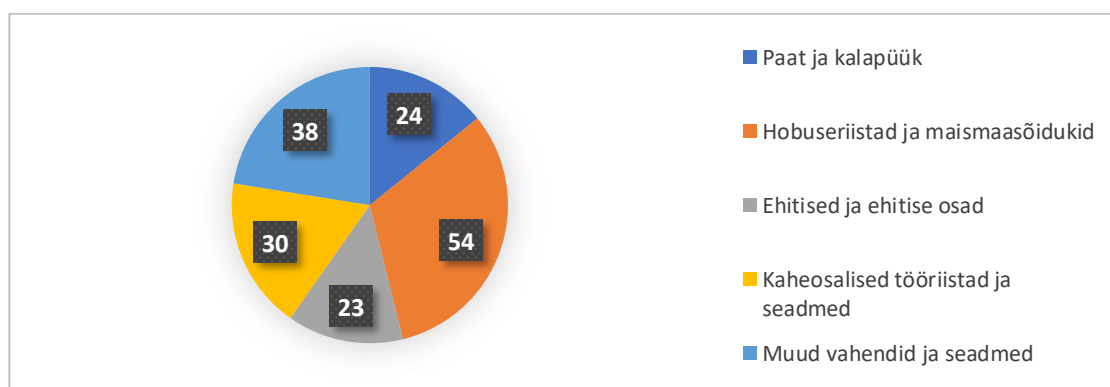
Joonis 1.3. Soome mitmussõnade semantiline jaotumine (Palo 2002: 83)

Joonistel 1.2 ja 1.3 võib näha eesti ja soome mitmussõnade semantilist jaotumist Triinu Palo töödes (1999; 2002). Palo käsitles oma töödes 271 eesti ja 340 soome mitmussõna,

mis pärinesid eri sõnaraamatutest (Palo 2002: 83). Nagu joonistelt näha võib, moodustavad tööriistad ja seadmed eesti ja soome mitmussõnade seas oluliselt väiksema osa kui isuri materjali hulgas. Seevastu rühm *haigused* on eesti ja soome materjali puhul tunduvalt suurem kui isuri materjali puhul. Oluline on arvesse võtta rühmitamise erinevust käesoleva töö ning Palo uurimuse vahel, näiteks on esimeses eraldiseisvad rühmad *peod*, *pühad*, *tavad* ja *kombed* ning *inimrühmad*, teises aga käsitletakse neid üheskoos rühmana *rahvakogunemised*, *inimrühmad* ja *pidustused*.

3.1. Ehitised, seadmed, tööriistad ja nende osad

Ehitised, seadmed, tööriistad ja nende osad moodustavad oma 169 sõnaga isuri mitmussõnadest suurima rühma. Analoogne on olukord ka eesti ja eriti soome keeles, kusjuures viimases on võrreldes eesti keelega ka suurem hulk uuemate tööriistade nimetusi mitmuslikud (Palo 2002: 83, 84). Väga paljud siia rühma kuuluvad isuri mitmussõnad tähistavad hobustega seotud riistu ning hobusõidukeid, levinud on ka kaheosaliste tööriistadega ning veidi vähemal määral paadi ja kalapüügiga seotud mituslik sõnavara. Omaette alarühma moodustavad ehitisi ja ehitiste osi tähistavad mitmussõnad, kusjuures analoogia ülejäänud rühmaga ilmneb peamiselt ehitise osade ja tööriistade ning seadmete osade võrdlusel. Alarühmade esindatus rühmas on esitatud joonisel 2.

Joonis 2. Ehitised, seadmed, tööriistad ja nende osad

3.1.1. Paat ja kalapüük

Isurite mereäärset eluviisi arvesse võttes ei ole üllatav leida isuri keelest ka küllalt palju merenduse ja kalapüügiga seonduvaid mitmussõnu. Käesolevas töös uuritava materjali seas on kalapüügi ja paadiga seostuvaid sõnu 24. Veesõidukit tähistav sõnavara (nt isH Kos, Len, Tön, Ül-L *veneh* (IKHMS 1997: 220) 'paat') on küll ainsuslik, ent mitmed paadi osad on mitmuslikud: isS Rep *jalgakardud* (IS 1971: 101) 'paadi põhjalauad, millel võrkude veest välja võtmisel seisti', isS Met *pusvandud* (IS 1971: 443) 'purje osa', isAL Kur *pāttēt* (IS 1971: 457) 'paadi parda ülaosa', isAL Kur *rāpittimet* (IS 1971: 469) 'purje alaservas paiknevad nõõrid purje väiksemaks tegemiseks', isAL Lau *sī, ongid* (IS 1971: 527), isAL Kur *si, ongid* (IS 1971: 527) 'laeva ahtrist esiotsani ulatuvad laeva tekki kandvad puud', isS Met *varppilaijjad* (IS 1971: 643), isS Met *varppehed* (IS 1971: 643) 'vabaparras, laeva parda veepealne osa', isAL Kur *vokkataljat* (IS 1971: 678) 'kõied, mis kinnitavad käilapurje ja selle poomi'. Nagu näha, on antud sõnade puhul tegemist puidust või nõõrist detailidega, mis on oma olemuselt mitmest osast koosnevad või mida on veesõidukis mitu.

Kalapüügiga seostub umbkaudu sama palju mitmussõnu: isAL Väär *hāmit* (IS 1971: 52) 'võrgust või traadist kahv', isAL Lau *siglid* (IS 1971: 523) 'nooda reie tihe võrk', isS Saa, isS Lo *kan̄amed* (IS 1971: 133), isAL Lau *kan̄tamed* (IS 1971: 133), isAL Lau *kan̄tamet* (IS 1971: 133) 'võrgukivi kandjad', isS Lo *kattovitsad* (IS 1971: 146) 'kasevitsad, mida kasutati kuuritsa valmistamisel', isAL Lau *makkāmet* (IS 1971: 293) 'noodapära alapoolel põhja vastas olevad võrgud', isS Vii *nōttakived* (IS 1971: 349) 'võrgukivid', isAL Väär *santaloimet* (IS 1971: 504) 'võrgu ülemise ja alumise võrgunõõri paksemast nõõrist silmad', isS Saa *vāppā* (IS 1971: 640), isAL Lau *vappēt* (IS 1971: 640) 'vabed, võrgukuivatuspuud', isS Rep *verkkomuksed* (IS 1971: 656) 'võrgusuud'. Mitmete loetletud sõnade puhul on mitmuslikkuse põhjuseks paljude võrgusilmade olemasolu. Ka sõna *hāmit* saab oma mitmusliku nime ilmselt tänu võrgusilmadest, millest ta koosneb. Sõna *kan̄amed* ja *nōttakived* tuleneb pluratiivsus tõenäoliselt sellest, et neid on kasutatud mitmekaupana koos.

3.1.2. Hobuseriistad ja maismaasõidukid

Hobustega seotud vahendeid ja hobuste poolt veetavaid sõidukeid ning nende osi tähistavad uuritavate sõnade seast 54. Hobuseriistu tähistavad isAL Lau *suitsat* (IS 1971: 548), isH Hev, Kos, Len, Mii *suitseed* (IKHMS 1997: 187; IS 1971: 548), isS Met *suitset* (IS 1971: 548) 'valjad, päitsed', isAL Lau *hepoisenrīssat* (IS 1971: 58) 'rakmed', isS Saa *jalkkamed* (IS 1971: 101), isS Soi *jalkammet* (IS 1971: 101), isS Saa *jaluttimeɗ* (IS 1971: 102) 'jalused', isAL Kur, Väär *kiintülänget* (IS 1971: 231) 'kännirangid', isAL Väär *kiintürähkēt* (IS 1971: 231) 'roomad', isS Met, Lo, Rep, Saa, Uus *längeɗ* (IS 1971: 286), isAl Lau, Ro *länget* (IS 1971: 286), isAL Väär *länket* (IS 1971: 286), isAL Ro *länjet* (IS 1971: 286), isH Ül-L *länget* (IS 1971: 286), Ül-L *länget* (IS 1971: 286) 'rangid', isH Hev, isS Uus *marhamed* (IKHMS 1997: 114; IS 1971: 297), isAL Kur, Väär *marhamet* (IS 1971: 297) 'valjad', isH Kos, Len, Mii *ohjaksed* (IKHMS 1997: 132), isH Hev *ohjazed* (IKHMS 1997: 132), isAL Lau *ohjat* (IS 1971: 359) 'ohjad', *prōjud* (IS 1971: 432) 'rakmed', isAL Kur *puohtamet* (IS 1971: 427) 'rakmed', isAL Lau, Väär, isS Met, Vii *päitseed* (IS 1971: 450) 'päitsed', isAL Nar *radustimet* (IS 1971: 461) 'suitsete ohelik', isH Kos *rahkehed* (IKHMS 1997: 163) 'roomad', isAL Lau *ratuksemet* (IS 1971: 461) 'suitsetele kinnitatud rihmad, millega hobust talutati', isS Lo *silmäkorvad* (IS 1971: nrv 526) 'päitsete silmaklapid', isS Rep *slejad* (IS 1971: 534), isS Vii *sle,ad* (IS 1971: 534), isS Saa, Väär *sle,at* (IS 1971: 534) 'seljarihmad', isAL Ro *šlejat* (IS 1971: 534) 'hobuseriistad', isH Ül-L *strēmenat* (IS 1971: 546) 'jalused', isS Met *suitserrauſſvad* (IS 1971: 548), isS Rep *suitserravvad* (IS 1971: 548), isS Uus *suitsiravvat* (IS 1971: 548) 'suurauad', isH Hev, Kos, isS Rep *valjahad* (IKHMS 1997: 214; IS 1971: 635), isS Saa *valjaad* (IS 1971: 635), isAL Lau, Ro *vall'aad* (IS 1971: 635) 'valjad, rakmed', isS Met *valjahand* (IS 1971: 635) 'minu valjad, rakmed', isS Saa *varuksed* (IS 1971: 644) 'päitsete ohelik'.

Paljud mainitud sõnadest tähistavad kahest paralleelsest osast koosnevaid seadmeid, mille mitmuslikkus tulenebki ilmselt kaheosalisusest. Ka eesti ja soome keeles leidub rohkelt hobuste ja eriti hobuste saduldamisega seotud mitmussõnu, näiteks eesti *päitsed*, *valjad*, *aisad*, *jalused* ja soome analoogsed *päitset*, *valjaat*, *aisat*, *jalustimet* (Palo 2002: 84).

Hobuste poolt veetavaid maismaasõidukeid tähistavad isS Met *kärrid* (IS 1971: 236) 'vanker', isS Lo *lešsõrid* (IS 1971: 261) 'vankri vedrud, vedruvanker', isS Lo, Vii *lešsoorivaņkkurid* (IS 1971: 261, 639) 'nelja rattaga vedruvanker', Lo *lešsõrirattahad* (IS 1971: 261) 'kahe rattaga vanker', isH Kos, Len, isS Soi *rattahad* (IKHMS 1997: 164; IS 1971: 467) '(kahe rattaga) vanker, kaarik', isAL Lau, isS Rep, Saa *vaņkkurid* (IS 1971: 639) 'neljarattaline vanker'.

Sarnast mitmuslikku kasutust, nagu isH Kos, Len, isS Soi *rattahad* (IKHMS 1997: 164; IS 1971: 467) puhul, võib kohata ka teistes läänemeresoome keeltes (nt soome *rattaat* 'vanker' (Palo 2002: 85)). Rune Ingo sõnul on selline sõna tekkinud metonüümilise tähendusmuutuse teel: sõiduki silmatorkavaimate osade, rataste, järgi on hakatud nimetama kogu sõidukit tervikuna (Ingo 1978: 218). Täpsemalt võib nähtuse päritolu kohta lugeda peatükis 4.1. Teised sõidukinimetused, nagu isS Rep, Saa *vaņkkurid* (IS 1971: 639) 'neljarattaline vanker' või isS Lo *lešsõrid* (IS 1971: 261) 'vedruvanker' võivad oma mitmusliku kuju olla saanud analoogia teel eelmainitud sõnaga *rattahad*. Soome sõnadega *kärri* (Palo 1999: 26) 'käru', *vaunut* (Palo 1999: 26) 'tõld' ja *vankkurit* (Palo 1999: 26) 'veovanker' on olukord küllap samasugune, ka seal on sõnas *rattaat* esinev mitmus laienenud teistele ratastega sõidukit tähistavatele sõnadele. Eesti kirjakeeles puuduvad nii *rattad* tähenduses 'vanker', kui ka muud mitmuslikud ratassõiduki nimetused (Palo 1999: 26, 27). See-eest on mitmuslik *ratta*² tähenduses 'vanker' olemas Võru murdes (Keem, Käsi 2002: 38) ning eesti kõnekeelest esineb *rattad* tähenduses 'auto' (Palo 2002: 85).

Hobusõidukite osi tähistavad isH Lau, isS Met *krežlad* (IS 1971: 206) 'reele pandav pulkadeist seljatugi', Re *krežlavemppeled* (IS 1971: 206), isS Lo *lizäparjad* (IS 1971: 268) 'vankri või ree lisalauad', isS Met, Saa, Vii *parjad* (IS 1971: 386) 'kinnitatud või lahtised lauad vakris või muus sõidukis', isS Met *raudajalaksed* (IS 1971: 467) 'rautatud jalased', isS Saa *regipūd* (IS 1971: 471) 'ree kaustad, jalastega paralleelsed pikipuud ree kodarate otsas', isS Met, Rep *savergad* (IS 1971: 509) 'aisaputked', isH Kos *tormahad* (IKHMS 1997: 201) 'ree jalaste raudosad'.

3.1.3. Ehitised ja ehitiste osad

Ehitisi ja ehitise osi tähistavaid mitmussõnu on uuritava materjali hulgas 23, millest kaks tähistavad terviklikke ehitisi: isS Tar *hartsenad* (IS 1971: 48) 'kõrts, võõrastemaja', mis esineb ka kujul isS Lo, Vii *hartšinad* (IS 1971: 48) ja mitte-pluratiivsel kujul isAL Ro *hartšona* (IS 1971: 48) 'postijaam-võõrastemaja'. Mitmusliku kasutuse põhjuseks on tõenäoliselt sõna tulenemine vene keelsest mitmuslikust sõnast *xapчу* 'ninaesine, söögipoolis, lobi'.

Mitmuslik on *treppi* tähitav sõnavara: isAL Ro *kriltsad* (IS 1971: 206) 'maja ees olev trepp', isAL Lau *krintsot* (IS 1971: 206) 'trepp, veranda', isH Hev, Kos, Len, *rappuist* (IKHMS 1997: 164) 'trepp', isS Vii *trappuist* (IS 1971: 596) 'maja ees olev trepp'. Ka soome keeles on 'trepp' tähendusega sõnavara mitmuslik: näiteks *portaat*, *rappuset*, *raput* (Palo 1999: 28). Ka maja katusega seonduva sõnavara hulgast leiab mitmeid pluratiive: isS Lo *haragad* (IS 1971: 46), isAL Kur *harakkapūt* (IS 1971: 46) 'õlgkatuse harimalgad', isAL Kur *kokkapūt* (IS 1971: 186) 'õlgkatuse räästapuud' ning isH Hev *lastēd* (IS 1971: 251) 'laastud'. Sõna *lastēd* esineb ainsuslikuna liitsõnas *lassekkatto* (IS 1971: 251) 'laastukatus'. Sõnale *lastēd* (IS 1971: 251) on tähenduse poolest sarnane isS Saa *kizoksed* (IS 1971: 170) 'laastupuust kisutud laastud'.

Veel kuuluvad ehitise osade hulka erinevad parred: isH Hev, Kos, Len *parred* (IKHMS 1997: 142) 'parred', isS Met *nurkkarikkaparred* (IS 1971: 351) 'ahju vastas oleva seina ja ahjuga külgneva seina vahele jäävas nurgas asetsevad parred', isAL Väär, isS Vii *rikkaparred* (IS 1971: 477) 'reheparred', isAL Väär *üläparret* (IS 1971: 692) 'reheparte ülemisel poolel olevad parred, millele viljavihud laoti külgedele'. Ehitise osadest on mitmuslikud veel ka isH Kos *juuniast* (IKHMS 1997: 53) 'põrandatalad', isH Hev *orred* (IKHMS 1997: 135) 'õrred voodieesriiete riputamiseks', isH Kos *stroppilad* (IKHMS 1997: 186) 'sarikad' ja isS Uus *sulkapūt* (IS 1971: 549) 'väravapuud'. Parte, talade, sarikate ning teiste sarnaste sõnade puhul on mitmuslikkus kergesti läbinähtav, nad esinevad tavaolukorras mitmekesi koos. Ka eesti keeles on ehitise osadest mitmuslikud näiteks *sarikad* ja murdeline *paarid* (Palo 1999: 28), aga ka *parred* (EKSS).

Siia kuulub ka hulk omavahel üsna sarnaseid, lavatsit tähistavaid sõnu: isS Tam *mārilavvad* (IS 1971: 303) 'lauad, kus magati voodi puudumisel', isS Met *mārid* (IS 1971: 303), isS Vii *maarit* (IS 1971: 303) 'magamislavats', isAL Lau *mārot* (IS 1971: 303) 'seinast seinani ulatuv magamislavats kalastusonnis, saunalava'. Siin aitab mitmuslikkust mõista nimevariant *mārilavvad*: ilmselt on sellist lavatsit tajutud laudade kogumina.

3.1.4. Kaheosalised tööriistad ja seadmed

Paljud tööriistade ja seadmete alla liigituvad mitmussõnad tähistavad kahest identsest osast koosnevaid tööriistu. Selliste sõnade mitmuslikkus tulenebki nende kaheosalisusest, tööriistu ei ole tajutud mitte ühtse terviku vaid kahest osast koosneva ühiselt töötava paarina. Paljusid sellesse rühma kuuluvaid sõnu võib pidada universaalseteks mitmussõnadeks. Kaheosalisi tööriistu ja seadmeid tähistavaid sõnu on analüüsitava materjali seas 30.

Kaheosaliste tööriistade hulka kuuluvad mitmed kääre või tange tähistavad sõnad: isH Len *keritsimed* (IKHMS 1997: 69), isAL Lau *keritsimet* (IS 1971: 157) 'lambarauad', isAL Ro *keritsimmet* (IS 1971: 157) 'käärid', isS Met, Vii *lammazraivvad* (IS 1971: 247) 'lambarauad', isAL Ro *nuožnitsat* (IS 1971: 348) 'käärid', isH Hev, Kos, Len, isS Met *pihed* (IKHMS 1997: 146; IS 1971: 406), isS Rep, Vii *pihteled* (IS 1971: 406) 'tangid', isAL Ro, isH Hev, Kos, Len, isS Met, Saa *saksed* (IKHMS 1997: 174; IS 1971: 501), isH Hev *saksid* (IS 1971: 501) 'käärid', isS Vii *varspihed* (IS 1971: 643) 'kingsepa tangid, millel saapasääri õmmeldi'. Ka leidub mitmeid sõnu tähendusega 'linalõuguti': isS Saa *kolguttimed* (IS 1971: 188), isS Saa *kolgistimed* (IS 1971: 188), isAL Kur, Lau *kolkispuut* (IS 1971: 188). Mitmuslik on ka sõnavara tähendusega 'kraasid': isAL Kur, Lau, isS Met, Saa, Sää *krābid* (IS 1971: 205), Porkka *kraabit* (Porkka 1885: 21), isH Len *kraazid* (IKHMS 1997: 82), isAL Ro *karsimət* (IS 1971: 138). Lõikamiseks, haaramiseks, pingutamiseks või augustamiseks mõeldud tööriistad moodustavad ka eesti ja soome kaheosalistest tööriistadest suure osa (Palo 2002: 84). Nende hulka kuuluvad sõnad nagu

eesti *käärid*, *pihid* ja *tangid* ning soome *hohtimet* 'tangid', *sakset* 'käärid' ja *pihdit* 'pihid' (Palo 1999: 20, 21).

Veel kuuluvad kaheosaliste tööriistade ja seadmete sekka isH Hev, isS Rep *kived* (IS 1971: 172), isAL Lau, isS Saa *käzikived* (IS 1971: 237) 'käsikivid', isS Met, Rep, Saa *tappimed* (IS 1971: 573) 'linaseemnete pressimise vahend', isAL Lau, isS Met *nozilgad* (IS 1971: 347) 'kanderaam', isS Saa *ristipūd* (IS 1971: 480) 'kerilaudade pöörlev osa', isS Saa, Vii *rullapūd* (IS 1971: 491) 'pesurullimispuud', isS Met *standkad* (IS 1971: 544, Me) 'saagimispuuk', isAL Kur *tiskat* (IS 1971: 587) 'pihid', isH Kos *voolimed* (IKHMS 1997: 226) 'voolmed'. Analogselt sõnale isH Hev, isS Rep *kived* (IS 1971: 172), on ka soome keeles *jauhinkivet* 'käsikivid' (Palo 1999: 23) mitmuslik sõna. isH Kos *voolimed* (IKHMS 1997: 226) 'voolmed' puhul tuleneb mitmuslikkus ilmselt kahe käepideme olemasolust. isAL Lau, isS Met *nozilgad* (IS 1971: 347) 'kanderaam' puhul on mitmuslik paralleel olemas soome keeles *paarit* 'kanderaam' (Palo 2002: 84) näol, eesti keeles seevastu on *kanderaam* tavaline täisparadigmaatiline sõna.

Kaheosaliseks seadmeks võib pidada ka prille, mida tähistavaid sõnu on vaadeldava materjali seas kolm: isS Met *atškad* (IS 1971: 23) ja isS Saa *silmäklazid* (IS 1971: 526) ja isS Met *klazizilmäd* (IK 1971:176). Ka eesti *prillid* ning soome *rillit*, *prillit* ja *lasit* tähendusega 'prillid' kuuluvad mitmussõnade sekka (Palo 1999: 21, 22).

3.1.5. Muud vahendid ja seadmed

Mitmuslik on isuri murretes näiteks kella tähistav sõnavara: *kormunatunnid* (IS 1971: 195) 'taskukell', isS Met *kaglatunnid* (IS 1971: 120) 'taskukell', isS Saa *seinätunnid* (IS 1971: 516) 'seinakell', isH Len, Ül-L *tunnid* (IKHMS 1997: 204; IS 1971: 608) 'kell'. Nende sõnade mitmuslikkus on tõenäoliselt laenatud vene keelest, nimelt tähistab vene sõna *часы* (mitmuse vorm sõnast *час* 'tund') oma mitmuslikul kujul kella. Sõna *tunnid* suhet vene sõnaga *часы* olen täpsemalt vaadanud peatükis 4.1.

Mitmed mitmuslikud sõnad tähistavad kangakudumisega seotud tööriistu või nende osi: isH Kan *haagid* (IKHMS 1997: 28) 'voki lüht', isH Len *hakkaimed* (IKHMS 1997:

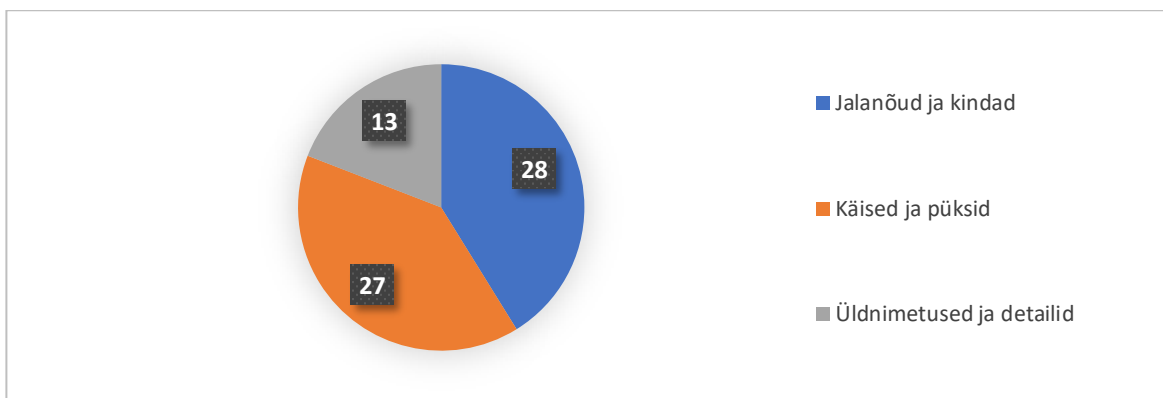
29) 'voki lüht', isS Saa *kaṇgaspūd* (IS 1971: 134), isS Saa *kaṇgaspūt* (IS 1971: 134) 'kangaspuud', isH Hev, Kan, Len *kaṇgassälüd* (IKHMS 1997: 61; IS 1971: 134) 'kangakudumisriistad', isH Hev, Len *kehād* (IKHMS 1997: 67) 'kehad', isS Met *kerillauṽvad* (IS 1971: 157), isAL Lau *kerilla^uvvat* (IS 1971: 157) 'kerilauad', isS Soi, Vii *lōkkipūd* (IS 1971: 276) 'käärpuud', isH Ül-L *nāberdjad* (IS 1971: 336), Porkka *naaberdjat* (Porkka 1885: 21), Porkka *naabertimet* (Porkka 1885: 21), isS Tam *nābertimed* (IS 1971: 336), isS Vii *nāperṭimed* (IS 1971: 336), isS Tam, Vii, Saa *nābertimed* (IS 1971: 336), isAL Ro *nāpertimet* (IS 1971: 336) 'piird, kangasuga', isS Rep *nōrūd* (IS 1971: 357) 'voki nööri', isH Hev *pelsimed* (IS 1971: 397), isAL Väär *pelsimet* (IS 1971: 397), isH Hev, Len *pelssimed* (IKHMS 1997: 144), isH Hev *pelššimed* (IS 1971: 397) 'kangaspuud', isH Hev *sälüd* (IS 1971: 561) 'kangakudumisriistad', isH Hev, Len, Mur *viipsi(p)pūd* (IKHMS 1997: 223), isH Len *viipsippuud* (IKHMS 1997: 223) 'viipsipuud'.

Veel kuuluvad siia rühma mitmussõnad nagu isS Met *krādoossid* (IS 1971: 205) 'kraadiklaas', isS Saa *vīlistid* (IS 1971: 672), isS Saa *vīlistimed* (IS 1971: 672), isS Vii *vīlistemmed* (IS 1971: 672), isS Saa *vīlistimed* 'märsi või koti õlarihmad', isAL Väär *hahlad* (IS 1971: 40) 'kaelkookude klambrid; konks paja tule kohale riputamiseks', isS Saa *karussinad* (IS 1971: 139) 'karusell', isS Rep *kivilautaist* (IS 1971: 173) 'käsikivide aluslauad', isS Met, Uus *takkimed* (IS 1971: 569) 'väike alasi ja vasar, millega heinamaal vikateid taoti', isS Vii *tšifrūd* (IS 1971: 600) 'margapuu numbrimärgid', isAL Lau *turpāt* (IS 1971: 610) 'redel'. Tööriista või seadmene võib käsitleda ka jahisõnavarasse kuuluvat isS Saa *tedriṇkuvad* (IS 1971: 579) 'tedrejahil kasutatav peibutuskuju'.

3.2. Rõivad ja rõivaosad

Rõivaste ja rõivaosade puhul tuleneb palju mitmussõnu inimkeha sümmeetrilistest osadest, ennekõike kätest ja jalgadest (Ingo 1998: 416; vaata ka Palo 2002: 87). See seob seda rühma küllalt tihedalt ka kehaosade rühmaga. Mõningad sõnad võivad kuuluda isegi mõlemasse rühma, näiteks tähistab isAL Lau *persükset* (IS 1971: 400) püksitagumikku, samas kui isAL Väär *perzi,ükset* (IS 1971: 400) tähistab tagumikku kui kehaosa. Rõivaste

ja rõivaosade rühm on jaotatud alarühmadeks *jalanõud ja kindad*, *käised ja püksid* ning *üldnimetused ja detailid*. Alarühmadeks jaotumist näeb joonisel 3.

Joonis 3. Rõivad ja rõivaosad

3.2.1. Jalanõud ja kindad

Küllalt palju esineb isuri mitmussõnade seas paaris funktsioneerivaid kollektiive, jalanõusid ning kindaid, tähistavaid mõisteid. Nende näol on tegemist küllalt nõrkade mitmussõnadega – igati mõeldav ning kasutatav on nende ainsuslik vorm. Rune Ingo järgi tingib nende pluratiivide sagedase ainsusliku kasutuse nende eraldi jalga või kätte panek ning hooldamine (Ingo 1998: 440, 441; vaata ka Palo 2002: 87). Jalanõusid tähistavaid sõnu on isuri keeles mitmeid: isS Lo *polzaposkad* (IS 1971: 422) 'naiste pühapäevasaapad', isS Saa *polussäppād* (IS 1971: 423), Saa *polussäppōškad* (IS 1971: 423) 'poolsaapad', isS Met *pōlsäppahad* (IS 1971: 428) 'naiste saapad', isAL Väär *puolsaapaat* (IS 1971: 428) 'naiste pühapäevakingad', isS Met *pōlsäppōškad* (IS 1971: 428) 'naiste poolsaapad', isS Rep, Saa, isH Tõn *siblediv* (IKHMS 1997: 180; IS 1971: 522) 'meeste pühapäevakingad', isAL Lau *sōjasäppād* (IS 1971: 542) 'viltsaapad', isS Vii *tōhiverzud* (IS 1971: 594) 'tohist viisud', isS Saa *tuflid* (IS 1971: 604) 'naiste suvised pidukingad', isAL Ro *tuhvelit* (IS 1971: 604) 'tuhvlid', isH Hev *ūladiv* (IKHMS 1997: 210), isAL Lau *uulatit* (IS 1971: 627), isS Rep *ūlittimed* (IS 1971: 627), isS Saa, Vii *ūlittimed* (IS 1971: 627) 'naiste säärteta (juhtnahast) kingad', isAL Ro *uulittimmet* (IS

1971: 627) 'tuhvlid', isS Rep *varruskeŋgäb* (IS 1971: 643), isS Saa, Uus *varskeŋkät* (IS 1971: 643) 'pika säärega saapad/lapi saapad' ning kalapüügiga seonduv mõiste Saa *raudakeŋgäb* (IS 1971: 467) 'siledal jääl kantavad raudogadega saapad'. Saabastega seostub ka isS Met *kr'ugid* (IS 1971: 209) 'saapapealsed', mis küllap ka sama loogika alusel mitmuslik on.

Kindaid ja kindasarnaseid rõivaesemeid tähistavaid pluratiive on vähem: isS Saa, Vii *kin`ahad* (IS 1971: 166) 'nahkkindad', isAL Kur *nahkaset* (IS 1971: 333) 'nahklabakindad', ja kalapüügiga seostuvad isS Saa *ruk`kafkad* (IS 1971: 491) 'kalade võrgust võtmisel kasutatavad käsivarsi kaitsvad käised', isS Saa *tekuškad* (IS 1971: 580), isS Kur *tekuskat* (IS 1970: 580), isS Lo *tepuškad* (IS 1971: 581) 'pikkade avarate vartega nahkkindad' ja isAL Väär *tepuskat* (IS 1971: 581) 'noodamehe pikad kindad'. Kinnaste ja jalanõudega sarnane on oma paariskehaosadest tulenevas kaheosalisuses ka isH Hev *rivad* (IKHMS 1997: 169) 'naiste sääresidemed'.

3.2.2. Käised ja püksid

Hoopis tugevamad on sellised mitmuslikud rõivasõnad, mille puhul asja tajutakse küll kaheosalisena, ent mille osad on sellisel moel ühendatud, et nende eraldi kasutamine muutub võimatuks (erinevalt näiteks kinnastest või saabastest). Siia hulka võib lugeda näiteks *püksid*, aga ka naiste rõivaste hulka kuuluvad *käised* 'lühike pikkade varrukatega naiste pluus' (EKSS). Käiste puhul võib oluliseks osaks pidada just tema varrukaid ning torsot kattev osa võib mõjuda üksnes varrukaid ühendava detailina. Triinu Palo sõnutsi on käiste puhul käsivarsi katva osa nimetus üldistunud kogu rõivaesemele tervikuna (Palo 1999: 50). Isuris esineb sõna kujudel: isS Uus *hartēt* (IS 1971: 48) 'lühike naiste pluus, käised' ja isH Hev, isS Rep *hardihuksed* (IS 1971: 46). Nende sõnadega mõnevõrra sarnane on ilmselt ka isAL Väär *üliset* (IS 1971: 692) 'naiste särgi ülaosa', kus mitmuslikkus tuleneb ehk samuti kahe käise olemasolust.

Omavahel ühendatud kaheosalist tervikut esindavate sõnade hulka kuuluvad ka õlgadega seonduvad isAL Väär *piskat* (IS 1971: 410) 'pluusi õlakotid' ja isS Met, Rep, Saa, Uus *proimad* (IS 1971: 431) 'seeliku õlarihmad'. Omavahel ühendatud kaheosaliseks

tervikuks võib pidada ka sõnu isS Met *hensselid* (IS 1971: 57) ja isS Saa *henselid* (IS 1971: 57) 'traksid'.

Püksid on paljudes keeltes mitmuslik sõna. Siin võib sõna mitmuslikus kujus näha rõivaeseme ajalugu. Rune Ingo ja Palo järgi võib pükste nii-öelda esivanemaks pidada kahest niutele kinnitatavast sukast koosnevad rõivast, millest ajapikku kujunesid püksid oma praegusel kujul. (Ingo 1998: 418; vaata ka Palo 2002: 87) Sarnaselt eelmainitud *käistele* on ka *pükste* puhul tegemist lahutamatu tervikuga, mille iseloomulikus tunnuseks on pigem tema kaks jäsemetega seonduvat säärt kui neid ühendav osa. Isuri püksisõnavara on küllalt lai, aluspükse tähistavad venelaenulised isAL Väär *postanikat* (IS 1971: 426), isAL Ro *pot,štañnikat* (IS 1971: 426) ja isS Rep *postalnigad* (IS 1971: 426) 'meeste aluspüksid' ning isS Uus *aluskaateet* (IS 1971: 147) 'aluspüksid' ja isAL Lau *kaatiat* (IS 1971: 147) 'kodusvalmistatud meeste aluspüksid'. Pealispükse tähistavad isS Lo, Vii *kāḍjad* (IS 1971: 147) 'meeste püksid', isAL Ro, isS Uus *kaateet* (IS 1971: 147) 'meeste püksid', isH Hev, Kos (IKHMS 1997: 56) *kaatiad* 'püksid', isS Saa *kaḥpūskad* (IS 1971: 135) 'püksid', isH Hev, isS Met, Saa, isAL Kur, Väär *pöksüd* (IKHMS 1997: 160; IS 1971: 457) 'püksid', isAL Lau *pöksüd* (IS 1971: 457) 'kodusvalmistatud kangast meeste püksid', Lau *stanat* (IS 1971: 544) ja isAL Ro *štanit* (IS 1971: 544) 'meeste ja naiste püksid'. Lisaks eristuvad veel spetsiifilisema funktsiooniga püksid, nagu isS Saa *talvikāḍjad* (IS 1971: 571) 'talvepüksid' ja isS Saa *toppakāḍjad* (IS 1971: 592) 'topitud püksid'.

Mitmuslikud on ka mõned pükste osad, näiteks isS Rep (IS 1971: 472) *rei,uksed*, isS Saa *kaadjar reijuksed* (IS 1971: 472), isAL Kur *pöksür rei,uksed* (IS 1971: 472) 'püksisääred', mille puhul kaheosalisus on veel ilmsem kui pükste puhul tervikuna. Samas leidub ka selliseid pükste osasid, mille puhul mitmuslikkus ilmselt nii iseenesestmõistetav ei ole. Siia kuuluvad sõnad tähendusega 'püksitagumik': isAL Lau *persükset* (IS 1971: 400), isS Rep *perzehükсед* (IS 1971: 400) ja isAL Kur *perzüksed* (IS 1971: 400). Ilmselt tuleneb mitmuse eelistamine siin rõivaosaga seostuva kehaosa nimetusest (nt isAL Väär *perzi,ükset* 'tuharad' (IS 1971: 400)). Eesti kirjakeele vasted antud sõnadele, *püksitagumik* ja *püksiperse*, on ainsuslikud (EKSS).

3.2.3. Üldnimetused ja detailid

Soome keeles ja eesti keeles moodustavad Palo sõnul suurima rühma mitmuslikest rõivasõnadest rõivaste üldnimetused. Eesti keeles tähistab enamik selliseid sõnu räbaldunud või kehvi riideid (nt *hilbud*, *kaltsud*, *nartsud*). Soome keeles leidub aga lisaks ka positiivse või neutraalse tähendusega rõivaste üldnimetusi, nagu *hepeneet* ja *kempaleet*. Kõige üldisemad üldnimetused aga on riietusele kui tervikule viitavad eesti *riided*, *rõivad* ning soome *vaatteet* ja *pukimet*. (Palo 1999: 47–49; Palo 2002: 88)

Isuri keeles paigutub selle rühma piirimaile üksnes isS Saa *päreíškad* (IS 1971: 391) 'ülikond, kostüüm, riietus'. Sõna ei ole siiski päris riiete üldnimetus, vaid viitab pigem mitmest osast koosnevale rõivakomplektile. Sel moel sarnaneb *päreíškad* (IS 1971: 391) eesti sõnale *bikiinid* (soome *bikinit*). Selliste sõnade puhul tuleneb sõnade mitmuslikkus referentide koosnemisest mitmest eradiseisvast osast. (Palo 1999: 44, 45)

Isuri keeles ka mitmeid väikestele mitmeosalistele rõivadetailidele viitavaid mitmussõnu: isS Lo *falbarĕkkad* (IS 1971: 38) 'pits (alusseeliku servas)', isH Hev *korvũksed* (IS 1971: 197) 'kitsad riideribad naiste peakatte servas', isS Met *kũtkimed* (IS 1971: 232) 'särgi rinnaesised nõõbid', isH Hev *poimud* (IS 1971: 421) 'naiste särgi kraealuse tüki riidest servakaunistused', isS Rep *supsigad* (IS 1971: 551) 'sarafani ülaosa esipoole voldid', isAL Väär *manskit* (IS 1971: 296) 'voldid räti servas', isS Saa *tutkamed* (IS 1971: 611), isAL Lau, Ro *tutkamet* (IS 1971: 611) 'kanga otsas üle jäänud lõimelõngad', isS Met, Saa *tudampãd* (IS 1971: 604) 'lõimelõnga lõpuosad, mis ei saa kootuks', isH Hev *kainalinkot* (IS 1971: 124) ja isH Hev *kainalolinkot* (IS 1971: 124) 'nelinurksed kaenlaalused lapid'. Siin on tegemist väikestele gruppides või paarikaupa esinevatele detailide viitavate sõnadega, millest ainuses kõnelemiseks ei ole ilmselt vajadust olnud. Rõivastusse kuuluvaks detailiks võib pidada ka sõna isS Vii *pritsoskad* (IS 1971: 430) 'peas soengu osana kantav kamm', mis erinevalt eelminitud sõnadest ei tähista grupina esinevat detaili. Sõna pärineb vene sõnast *пучёска* 'kammimine, soeng, frisuur'.

3.3. Peod, pühad, tavad ja kombed

Suure hulga rahvakogunemisi, pidusid ning pühi tähistavatest mitmussõnadest moodustavad sellised sõnad, kus mitmuslikkus tuleneb osalejate suurest arvust. Teise rühma aga kuuluvad sõnad, mille puhul mitmuslikkus tuleneb sündmuse jaotumisest ajaliselt või ruumiliselt eri osadesse. Soome keeles moodustavad pidustusi ja pühasid tähistavad mitmussõnad suurima pluratiivide rühma. Seda ennekõike väga produktiivse pluratiivliite *-jAiset/-iAiset* tõttu, mida võib liita pea igale tegutsemist väljendavale verbile. (Palo 2002: 88, 89) Sarnaseid sõnu leiab ka eesti murretest (nt lõunaeestilised *matjatse* 'matused' ja *sündjatse* 'katsikud' (Palo 1999: 52)) ning vähesel määral kirjakeelestki (nt *istjatsed* (Ariste 1979: 315)) (Ingo 1978: 77). Sarnast liidet leidub ka teistes läänemeresoome keeltes, muuhulgas näiteks aunusekarjalas (nt *illanistujazet* 'õhtused istjatsed' (Ingo 1978: 75)). Niisamuti on liide kujul *-jAist/jAised/jAized* (IS 1971) olemas ka isuri keeles (nt isH Ül-L *peittäjäist* 'matused' (IS 1971: 395)). (Ingo 1978: 75–77)

Suur hulk siia rühma kuuluvatest sõnadest seostub inimelu pöördeliste sündmustega: pulmade, matuste ning lapse sünniga. Pulmasõnade hulgast võib leida üldiselt pulmi tähistavaid sõnu, nagu isH Kan, Kos, Len, Ül-L *hääD* (IKHMS 1997: 84; IS 1971: 42) 'pulmad' ja isAL Kur, Lau, Ro, Väär, isS Met, Saa, Sää, Tar, Vii *pulmad* (IS 1971: 437) 'pulmad'. Siin, nagu ka lähisugulaskeelte samatähenduslike sõnade puhul (eesti *pulmad*, soome *hääT*, vadja *pulmad* (Heinsoo 2010: 119)), võib mitmuslikkuse aluseks pidada pulmade kaheosalisust. Nimelt on läänemeresoome rahvaste juures (ning mujalgi soome-ugri rahvaste seas) pulmi peetud nii pruudi kui peiu kodus. (Ingo 1978: 131; Palo 2002: 89) Samuti võib mitmuslikkus tuleneda pulmapeo jaotumisest mitmele päevale.

Lisaks pulmade üldnimetustele leidub ka muude pulmadesse puutuvate sündmustega seotud sõnu, nagu isS Saa (IS 1971: 164) *kihlad* 'kihlad', isAL Lau (IS 1971: 237) *käsilükset* 'kihlad', isH Hev *löödäjäist* (IKHMS 1997: 109) 'kosimisega seotud komme', isS Saa *keŋgiz illad* (IS 1971: 153) ja isS Lo, Rep, Vii *keŋgäzillad* (IS 1971: 154) 'pruudi kodus peetav pidu, millest võtavad osa nii naised kui mehed'. Konkreetsele osale pulmapeost, nii-öelda pulma ühele poolele, viitab isS Met *ottajaist* (IS 1971: 368)

'pulmad pruudi kodus'. Sõnade nagu *kihlad* ja *ottajaist* puhul võib mitmuslikkus tuleneda otseselt sündmusest osavõtivatest isikutest. Rune Ingo (1978: 61) ja Triinu Palo (2002: 88, 89) järgi on paljud mitmuslikud pidusid ja kombeid tähistavad sõnad (nt eesti *kihlad* ja küllap ka isuri *kihlad* (IS 1971: 164)) varem tähistanud antud sündmusest osavõtvaid inimesi ning hiljem on tähendus nihkunud osavõtjatelt sündmusele. Seost sündmuse ja osavõtjate vahel võib isuri keeles näha praegugi – isS Met *ottajaist* (IS 1971: 368) viitab sündmusele, ent isS Met *ottajad* (IS 1971: 368) 'peigmees ja tema lähimad sugulased' osavõtjatele.

Mitmeid sõnu leiab matuste kohta: Porkka, Soi *haudajaist* (IKHMS 1997: 32; Porkka 1885: 117), isH Hev, Len *haudajaist* (IKHMS 1997: 32), isAL Lau, isS Met, Saa, Soi *haudajaized* (IS 1971: 50), Porkka, isH Hev *maahanpaniaist* (IS 1971: 301; Porkka 1885: 117), isAL Lau *mätökset* (IS 1971: 325) ning isH Ül-L, Porkka *peittäjäist* (IS 1971: 395; Porkka 1885: 117) 'matused'. Surnutega seostuvad ka isH Len *pomiṅkkud* (IKHMS 1997: 152), isH Hev *pomitkud* (IKHMS 1997: 152), isS Met *pomindkad* (IS 1971: 423), isS Uus *pomintkat* (IS 1971: 423) ja isAL Lau *pomitkat* (IS 1971: 423) 'surnumälestamine (kolm aastat peale matuseid)'. Nende sündmuste puhul tingib mitmuslikkuse ilmselt surnut mälestama tulnud inimeste suur hulk. Samal põhjusel mitmuslikud on arvatavasti ka lapse sünniga kaasnevad pidustused: isH Hev, Len *risti(j)äist* (IKHMS 1997: 169), isS Met, Saa *risti äist* (IS 1971: 481), isAL Lau *rist'äist* (IS 1971: 481), isAL Ro *risteiset* (IS 1971: 481), *ristjäiset* (IS 1971: 481) 'ristsed', isAL Lau *tifinvarpaiset* (IS 1971: 584) ja isS Saa *varbahaist* (IS 1971: 641) 'titevarbad, vastsündinud last vaatama tulles kaasnev pidu'. Samamoodi on valdavalt mitmuslikud eesti *matused* (millel on ka täisparadigmaatiline paralleelvorm *matus*), *peied*, *varrud* ja *katsikud* ning soome *hautajaiset* 'matused' ja *ristiäiset* 'ristsed' (Palo 1999: 52–54).

Mitmuslikud on ka mitmed kalendritähtpäevad: isS Met *īmenäist* (IS 1971: 98) 'nimepäev', isAL Lau *loppiaiset* (IS 1971: 274), isH Ül-L *loppujaist* (IS 1971: 274), Porkka *loppiaist* (Porkka 1885: 117) 'sügisene pidu peale suuremate tööde lõppemist', isAL Ro *ikrišillat* (IS 1971: 87) 'jõulu ja kolmekuningapäeva vahelised mänguõhtud' ja isS Saa, Vii *rādetsad* (IS 1971: 469) 'kirikupüha lihavõtete järel'. Mitmete siinolevate sõnade pluratiivsuse põhjusena võib jällegi näha osalejate rohkust, ehkki mõnedel

juhtudel võib tegu olla ka ajaliselt pikkade, mitmesse päeva ulatuvate pidustustega. Paljusid kalendritähtpäevi tähistavad mitmussõnad ka eesti (nt *jõulud*, *lihavõtted*) keeles. Seevastu soome keeles on vastavad pühad tihti ainuslikud (*joulu*, *pääsiäinen*). Nii eesti kui soome keeles on olemas ka mitmuslik üldmõiste *pühad/pyhät*. (Palo 1999: 56)

Veel liigituvad pidude, pühade, tavade ja kommete alla mõisted nagu isS Soi *līgad* (IS 1971: 269), isAL Lau, isS Lo, Rep, Vii *lītkad* (IS 1971: 270), isAL Ro *liitkat* (IS 1971: 270) 'liigud', isS Saa *lähti, äist* (IS 1971: 284) 'söögi ja joogiga kostitamine küla lähedal', isS Saa *pārud* (IS 1971: 391) 'kõvasti pidutsemine', isS Saa, Sää Soi *pīrud* (IS 1971: 415) 'külas käimine', isS Met, Rep, Saa *talkohod* (IS 1971: 570), isAL Lau *talkokset* (IS 1971: 570) 'talgud', isAL Lau *siantappajaiset* (IS 1971: 522) 'seatapu järel peetav pidu', isAL Lau *tappajaiset* (IS 1971: 572) 'looma tapmine ja sellele järgnev sööming; tapetud loomast tapjale, vaestele või sugulastele antav liha', isH Hev *hambahaist* (IKHMS 1997: 29), isAL Lau *hambahized* (IS 1971: 43) ja isAL Ro *hampaiset* (IS 1971: 43) 'hambaraha', millest mõnede puhul võib taaskord mitmuslikkuse põhjusena näha kas osaliste rohkust ning tegevuse korduvust või kestust. Tavade ja kommete hulka võib liigitada ka isS Met *pulmataṽvārad* (IS 1971: 440) 'pulmatoidud', isAL Ro *tuomud* (IS 1971: 595) 'külakost', kus mitmuslikus tuleneb ilmselt tähistatu koosnemisest mitmest osast.

Rühma piirimaile võib paigutada mõisted nagu isH Hev, Kos, Len, isS Lo, Met, Rep, Saa, Vii *kalmad* (IKHMS 1997: 60; IS 1971: 128), isH Hev *kalmod* (IKHMS 1997: 60), isH Tõn *kalmoid* (IKHMS 1997: 60), isS Uus *kalmat* (IS 1971: 128), isAL Lau *kalmoit* (IS 1971: 129), isAL Ro *kalmot* (IS 1971: 129) 'surnuaed' ning küllaltki salapärase tähendusega isS Soi, Vīb *provvahavvad* (IS 1971: 432) 'koht, kuhu oli „proua“ maetud'. Viimaste sõnade puhul on mitmuslikkus üsna selge – surnuaed sisaldab endas mitmeid haudu, sellest ka sõna mitmuslikkus. Sarnase sõna *kalmod* (Heinsoo 2010: 119) tähenduses 'surnuaed' leiab ka vadjja keelest.

3.4. Inimrühmad

Käesolev rühm on tihedalt seotud eelmise, pidude, pühade, tavade ja kommete rühmaga. Nagu juba eelmises alapeatükis mainitud, on omavahel tihedalt seotud näiteks mõisted isS Met *ottajad* (IS 1971: 368) 'peigmees ja tema lähimad sugulased' ning isS Met *ottajaist* (IS 1971: 368) 'pulmad pruudi kodus'.

Suur osa siia rühma kuuluvatest sõnadest tähistab sugulasi ja hõimlasi: isAL Lau *omat* (IS 1971: 363) 'omaksed', isAL Lau, Ro *svojakukset* (IS 1971: 556), isS Saa, Vii *svojagakset* (IS 1971: 556), isS Vii *svojagad* (IS 1971: 556) 'kälimehed', isAL Lau, isS Saa *kälükset* (IS 1971: 234) 'vendade naised teineteisele', isS Met, Vii *langokset* (IS 1971: 248) 'langud, mehe ja naise sugulased teineteisele', isS Met, Saa *seugoikset* (IS 1971: 520), isAL Lau *seukokset* (IS 1971: 520) 'õdede-vendade lapsed', isS Met *siarekset* (IS 1971: 522), isS Rep Saa *siarekset* (IS 1971: 522), isAL Lau, Ro *sisarukset* (IS 1971: 522) 'õed-vennad', isH Hev, Len *vanhemmad* (IKHMS 1997: 215) 'vanemad'. Nendest sõnadest mõningate puhul (nt *langokset* (IS 1971: 248)) on mitmus paratamatu. Teised (nt *kälükset* (IS 1971: 234)) eeldavad kahe poole olemasolu, ehkki on ilmselt kasutatavad ka ainsuses. Väga nõrkade mitmussõnade alla võib liigitada isAL Lau *küükset* (IS 1971: 232) 'küdid, mehevennad', isAL Lau *naokset* (IS 1971: 335) 'naod, meheõed' ning isS Met *sizoikset* (IS 1971: 529) 'õed', isS Ou Soi *veigokset* (IS 1971: 651), isH Len *veljekset* (IKHMS 1997: 220), isS Met, Saa *veljäkset* (IS 1971: 652) ja isS Met Soi *velloikset* (IS 1971: 652) 'vennad'. Mõningad isuri sugulussõnavarasse kuuluvad sõnad on mitmuslikuna olemas ka teistes läänemeresoome keeltes. Nii on näiteks sõnadega *vanhemmad* ja *langokset*. (Vääri 2013: 53,130, 131) Sõna *omat* on kujudel *omaksed* ja *omad* olemas eesti keeles ning kujudel *omaiset* ja *omat* soome keeles (EKSS; Palo 1999: 59).

Samuti leidub inimrühmade seas pulmatermineid, nagu isS Met *jälgijöjad* (IS 1971: 114) 'peigmehe koju saabuvad pruudi sugulased', isAL Kur *kozjolaiset* (IS 1971: 198), isAL Ro *košjolaiset* (IS 1971: 198) 'kosilased, peigmees ja isamees', isS Met *ottajad* (IS 1971: 368), isAL Lau, isS Saa *ottajat* (IS 1971: 368) 'peigmees ja tema lähimad sugulased', isS Met *vastāottajad* (IS 1971: 646) 'pruut ja tema ristivanemad, võtavad

peigmeest ja tema sugulasi maja uksel vastu'. Nende mõistete puhul on alati tegemist kahe või rohkema inimesega, seega on ka mitmuslikkus kergesti seletatav.

Leidub ka etnost või elukohta märkivaid rühmanimetusi, nagu isS Lo *izurid* (IS 1971: 96) 'Põhja-Eestis kasutatav sõna soikkolaste kohta', Lo *hamalaist* (IS 1971: 43) 'Hamala küla elanikud', Lo *kolgappäist* (IS 1971: 187) 'Kolkanpää küla elanikud', Lo *loukkulaist* (IS 1971: 275) 'Loukkula küla elanikud', isS Vii *savimäist* (IS 1971: 509) 'Savimäe küla elanikud'. Nagu näha, on kõigi eelmainitud sõnade puhul tegemist väljastpoolt antud nimetustega. Mõneti sarnased on eesti keeles leiduvad mõisted nagu *härased* ja *saksad* (Palo 1999: 59, 60).

Ülejäänud inimrühmi tähistavatest mitmussõnadest eeldavad vähemalt kaht osapoolt isS Lo *hevoizlan̄goksed* (IS 1971: 59) 'hobusekaupa teinud inimesed', isS Vii *lehmälän̄goksed* (IS 1971: 248) 'lehmakaupa teinud inimesed', isAL Lau, isS Met, Saa *kaimaksed* (IS 1971: 124) 'sanimelised inimesed omavahel' ning isH Tön *kaksigoid* (IKHMS 1997: 59), isS Vii *kaksikkoist* (IS 1971: 126), isAL Lau *kaksikot* (IS 1971: 126) 'kaksikud'. Mitmikutena sündinuid tähistav sõnavara on sama moodi mitmuslik ka eesti ja soome keeles (nt eesti *kolmikud*, soome *kolmoset*) (Palo 1999: 58). Mitmussõnadena nõrgemad on isS Saa *patrūgaksed* (IS 1971: 389) 'sõbrad', isH Ül-L *svidittelit* (IS 1971: 556) 'tunnistajad' ning Porkka *vêraatmêhet* (Porkka 1885: 22) 'tunnistajad'.

3.5. Kehaosad

Käesoleval rühmal on teatavaid sarnasusi ja isegi kokkulangevusi rühmaga „Rõivad ja rõivaosad“. Näiteks tähistab isAL Väär *perziükset* (IS 1971: 400) tuharaid või tagumikku, ent isAL Lau *persükset* (IS 1971: 400) püksitagumikku. Tagumikku tähistavaid mitmussõnu leidub isuri murretes veel: isS Saa *pakkārad* (IS 1971: 377), isH Hev *pakkuurad* (IKHMS 1997: 139), isS Met *perzpakkārad* (IS 1971: 377) 'tuharad'.

Välisel vaatlusel nähtavaid kehaosi tähistavad veel isS Met *kaglasōned* (IS 1971: 120) 'kaelasooned', isAL Kur, Lau *ohemet* (IS 1971: 359) 'reite kinnituskohad', isS Saa

reijuvvērused (IS 1971: 472) 'reite kinnituskohad', isAL Ro *pīrvitsat* (IS 1971: 415) 'ristluud' ja Porkka *rüntäät* (IS 1971: 494) 'rind, rinnad'. Ka soome keeles esineb nõrgalt mitmuslik *rinnat, ryntäät, rinnukset* ja *rintamukset* tähenduses 'rind, rinnad'. Eesti keeles seevastu viitab *rinnad* üksnes naise rindkerele, mehe puhul kasutatakse ainust *rind*. Lisaks on Palo järgi eesti rinnad tähendus metonüümia kaudu laienenud, hõlmates ka tähendust 'hingamiselundkond'. (Palo 2002: 86, 87)

Omamoodi huvitava juhtumi moodustavad silmi tähistavad sõnad isS Saa *näkkõmed* (IS 1971: 355) ja Porkka run *näkkiimet* (Porkka 1885: 119), millest viimane on moodustatud sufiksiga *-in* : *-imed* verbist 'näha' (nt isH Hev, Len *nähäg* (IKHMS 1997: 129)). Sõna on moodustamise poolest sarnane paljude tööriistu või vahendeid tähistavate sõnadega (nt isS Saa *kolgistimed* (IS 1971: 188) 'linalõuguti').

Paljud siia rühma kuuluvad mitmussõnad tähistavad inimese siseelundeid, näiteks leidub mitu sõna tähendusega 'aju': isAL Lau, isS Met *aivod* (IS 1971: 8), isAL Ro *ajut* (IS 1971: 9) ja isH Ül-L *mozgad* (IS 1971: 315). Mitmuslik on ka soome keele *aivot* 'aju', eesti keeles aga esineb *aju* peaaesjalikult ainsuses (Palo 2002: 85, 86). Rune Ingo sõnul on aju mitmuslik ka karjala, lüüdi, vepsa, vadj ja liivi keeles (nt lüüdi *mozgud*) (Ingo 1998: 363; vaata ka Palo 2002: 85). Siseorganite hulka kuuluvad ka isAL Ro *kotamet* (IS 1971: 199), isAL Ro *kotaset* (IS 1971: 199) 'emakas', isS Saa *kuvemunad* (IS 1971: 225), isAL Lau *munulaiset* (IS 1971: 318), isAL Väär *selgämunad* (IS 1971: 518) 'neerud', isH Kos *lohkid* (IKHMS 1997: 104) 'kopsud' ja üldisem isH Hev *sizükse* (IKHMS 1997: 182), isAL Ro *sisukset* (IS 1971: 529) 'sisikond'.

Leidub ka mitmeid hammastega ja karvadega seotud sõnu: isH Hev *ikkeened* (IKHMS 1997: 45), isS Saa, Vii *ikkēñed* (IS 1971: 87), isAL Lau *ikemet* (IS 1971: 87), Ro *ikenet* (IS 1971: 87) 'igemed', isAL Lau, isS Met *silmähampahad* (IS 1971: 526) 'silmahambad', isH Hev *happēned* (IKHMS 1997: 30) 'vuntsid', isH Kan, Len, Ühi *hiukse* (IKHMS 1997: 37) 'juuksed', isS Met *kulmakarvad* (IS 1971: 217) 'kulmukarvad, kulmud', isS Met *pāgid* (IS 1971: 390) 'põskhabe', isAL Lau, isS Met *silmäkarvad* (IS 1971: 526) 'ripsmed', isS Met, Saa *ūssad* (IS 1971: 627), isS Met *ūssid* (IS 1971: 627) 'vuntsid, vurrud'. Nende sõnade mitmuslikkus tuleneb ilmselt sellest, et nii hambad, igemed ja juuksed ning muud karvad esinevad pea alati hulganisti

koos – sellest tulenevalt puudub enamasti ka vajadus nendest ükshaaval kõnelemiseks. Sarnaselt sõnale isH Kan, Len, Ühi *hiuksed* (IKHMS 1997: 37), esinevad ka eesti *juuksed* ja soome *hiukset* 'juuksed' peaausjalikult mitmuses (Palo 1999: 36).

Siia rühma liigituvate sõnade seas on ka loomade kehaosi tähistavad sõnad: isAL Kur, isS Lo, Met *kellid* (IS 1971: 152) '(pulli, jäära) munandid', isAL Ro, Väär *süämüksed* (IS 1971: 559) '(looma) sisikond', isS Saa, Soi *süänrīssad* (IS 1971: 559) 'looma siseelundid, mis veristamisel koos välja võetakse' ja isS Saa *uttāred* (IS 1971: 626) 'udar'. Leidub ka spetsiifilisemalt kalade kehaosi tähistavaid sõnu, nagu isAL Väär *kiuksamet* (IS 1971: 171), isAL Lau *šābarat* (IS 1971: 510) 'kala lõpused', isH Hev, Kan *soomuksed* (IKHMS 1997: 185) 'kala soomused' ja isAL Väär *uimukset* (IS 1971: 621) 'kala uimed'.

3.6. Ained ja jäätmed

Ainete ja jäätmete hulgas leidub palju loendamatu test väikestest osadest koosnevaid kogumeid, sellest tuleneb ka paljude nende tähistamine mitmussõnadega (Palo 2002: 91). Samas aga leidub aineid ja jäätmeid tähistavate sõnade seas ka teistpidi vaegparadigmaatilisi sõnu, mida kasutatakse peaausjalikult ainsuses. Sellised sõnad on näiteks eesti *muld*, *tuhk* ja *liiv* (Palo 2002: 91). Võib öelda, et mitmed aineid ja jäätmeid tähistavad mitmussõnad paigutuvad ainesõnade (nagu *muld*, *tuhk* ja *liiv*) piirimail, kuulumata siiski päriselt ainesõnade hulka.

Aineid tähistava isuri sõnavara seas leiab mitu õlleteoga seotud sõna: isS Soi, Porkka *humalitsat* (Porkka 1885: 121) 'humalad', isH Hev, Mii *mallad* (IKHMS 1997: 113), isAL *maltāt* (IS 1971: 295) ja isH Len, Tön *maltaist* (IKHMS 1997: 113) 'linnased'. Nii humalaid kui linnaseid kasutatakse õlle valmistamisel hulgakaupa koos ning ühe linnase või humalaõisiku eraldamine ei ole tavaolukorras vajalik. Soome keeles esineb näiteks liitsõnas *juhlaoluet* 'piduõlu' mitmuslikuna ka *õlu*-sõna. Samamoodi võib mitmuslikuna esineda ka viin (nt *juhannusviinat* 'jaanipäevaviin') ja kohv (nt *tulokahvit* 'külaliste tuleku puhul keedetav kohv'). (Palo 2002: 91, 92)

Leidub ka ravimeid tähistavaid sõnu, nagu isS Met *kofmaninkablid* (IS 1971: 180) 'Hoffmanni tilgad – eetri ja piirituse segu, õuhka, liikva' ja isAL Ro *nühelnot* (IS 1971: 351) 'peavalutilgad'. Mõlema sõna näol on tegemist vene laenuga, mis on juba vene keeles mitmuslik. Osadeks eraldamatut vedelikku tajutakse mitmuslikuna ilmselt manustamise viisist, tilkadena sissevõtmisest, lähtuvalt. Sarnasel moel, tilkadena, esinevad ka isH Sür *küünneled* (IKHMS 1997: 92), isH Hev *küünäled* (IKHMS 1997: 92) ja isAL Ro *kün(e)let* (IS 1971: 232) 'pisarad'.

Veel on mitmuslikud aineid tähistavad sõnad isS Saa, Vii *pettäjäized* (IS 1971: 404) 'kirnupiim, kirnus hapendatud piim', isS Vii *päissärvillad* (IS 1971: 449) 'karm lambavill', isS Vii *päheinäd* (IS 1971: 453) 'heinakuhja pealmised heinad, mida pandi lehmadele alla', isS Met, Saa *sazud* (IS 1971: 507) 'sassi läinud õled, viljapead, lõngad, nõörid', isS Soi *sasuolet* 'sassi läinud õled'. Ainete ja jäätmete piirimaile võib paigutada mitmed sõnad tähendusega 'takk': isS Rep, Saa *karvastēd* (IS 1971: 140), isS Saa *kōminajkarvastēd* (IS 1971: 202) ja isS Met *rōhtimed* (IS 1971: 488). Nii kujult kui tähenduselt üsna sarnane on ka isAL Lau *rohtimet* (IS 1971: 485) 'linaluid täis linad'.

Jäätmeid tähistavad isS Rep *lastimad* (IS 1971: 251) 'koored ja muu, mis jahu sõeludes sõelale jäävad', isAL Lau *lesemet* (IS 1971: 261) 'kruupide valmistamisel eralduvad kliid', isAL Ro 'aganad, helbed', isS Rep, Saa *pālistēd* (IS 1971: 454) 'lina esimest korda töötlemisel eralduvad osad', isS Met *rāmīttimed* (IS 1971: 498) 'rasva sulatamisel tekkivad jäätmed', isS Saa *rāmāttēd* (IS 1971: 498) ja isAL Lau, Väär, isS Met, Rep, Saa, Vii *totkud* (IS 1971: 593) 'kalarapped'. Eesti keeles tähistavad enamik jäätmesõnadest vedela või tahke aine töötlemisel tekkivaid pritsmeid, puru või tolmu (nt *pritsmed*, *puurmed*, *viilmed*) (Palo 2002: 92).

Jäätmete hulka kuuluvad ka isAL Väär, isS Met, Rep, Saa, Vii *peräjüväd* (IS 1971: 401), isS Rep *peräd* (IS 1971: 401), isS Vii *peräsēmened* (IS 1971: 402), isS Vii *perāomad* (IS 1971: 402) ja isS Vii *peräviljad* (IS 1971: 402) 'tuulamisel eralduvad kerged halvad terad'. Nendega sarnane on ka isS Vii *pāsēmened* (IS 1971: 455) 'tuulamisel saadav raske hea vili'. Eesti ja soome keeles tähistavad enamik ainete ja jäätmete rühma liigituvatest mitmussõnadest just teravilja või muid kuivaineid (nt eesti *aganad*, *helbed*, *tangud*, soome *suurimot* 'tangud', *akanat* 'aganad', *hiutaleet* 'helbed') (Palo 2002: 91).

3.7. Kohanimed

Kohanimesid tähistvaid mitmussõnu pole käsitletava materjali hulgas just palju, ent siiski piisavalt selleks, et pean vajalikuks neid eraldi alapeatükis käsitleda. Enamiku selles peatükis leiduvatest sõnadest võib liigitada mikrotoponüümideks. Tõenäoliselt Tarinaisi külla paigutuv mikrotoponüüm on isS Tar *hirvihavvad* (IS 1971: 62) 'mägi, kus oli küla kapsamaa'. Mikrotoponüümid on ka isS Uus *ruotsinõkalmat* (IS 1971:128), isS Vii *rõtsinõkalmat* (IS 1971: 128), isS Saa *rõtsinõkalmat* (IS 1971: 128), mis tähistavad kalmistut, kuhu sõja ajal surnuid maeti. IsS Vii *rõtsinõkalmat* (IS 1971: 128) puhul on täpsustatud, et kõnealune kalmistu asub Viistina külas. Kõik külad, kust antud sõna leitud on, jäävad Soikkola murdealale ning on teineteisele üpris lähedal. Seega tundub loogiline oletada, et kõigi variantide puhul on mõeldud sedasama Viistina kalmistut. Sõnade nagu *ruotsinõkalmat* (IS 1971: 128) puhul on mitmuslikkuse põhjus ilmselt sama, mis näiteks isS Uus *kalmat* (IS 1971: 128) 'surnuaed' puhul – nimelt koosneb surnuaed üldjuhul mitmest hauast.

Meres asuvaid madalikke tähistavad isS Rep *raudamattälad* (IS 1971: 467) 'soikkolaste püügipaik Soome lahes' ning Rep *välimateälad* (IS 1971: 684) 'Soikkola ja Seiskari vahel olevad madalikud, kus kala püüti'. Sõna *madal* või *madalad* tähendusega 'madalik, madala veega ala' on olemas ka eesti keelest (EKSS). Juba mainitud Viistina külast aga leiab veel isS Vii *lemmikkähämmättähäd* (ka *lemmigimmättähäd* ja *lemmikähämmättähäd*) (IS 1971: 260) 'mägi Viistina külas' ja isS Saa *soõmmēred* (IS 1971: 539) 'väli Viistina külas'. Mikrotoponüüme esindavad veel põldude nimed isAL Väär *üläsomerit* (IS 1971: 539) ja *alasomerit* (IS 1971: 539).

3.8. Haigused

Käesolevas töös käsitletava materjali hulgas on haiguste alla liigitatavaid mitmussõnu neli: *korvantakukset* (IS 1971: 196), *korvantauskset* (IS 1971: 196), *künnevvihad* (IS 1971: 231) ning *kilad* (IS 1971: 164). Isuri mitmussõna isAL Lau *korvantakukset* või isAL Ro

korvantaukset tähistab „Inkeröismurteiden sanakirja“ (1971) andmetel sigade haigust, mille tagajärjel nende kõrvatagused üles paistetavad – sellest ka nimi. Julius Mägiste „Rosona (Eesti ingeri) murde pääjooned“ (1925) annab haiguse tähenduseks ’nõlgtõbi’, mis on teatav hobuste nina ja neelu mõjutav nakkushaigus (EKSS; IS 1971: 196). Esimene variant tundub ennekoike kõrvatagustele viitava nime tõttu tõenäolisem. Igal juhul on mõlemal juhul tegemist koduloomade haigusega, vähemalt teisel juhul ka nakkushaigusega. Selline nakkushaigus esineb tõenäoliselt mitmetel küla loomadel korraga ning on seega kergesti tajutav mitmuslikuna. Kõrvataguste ülespaistamine on kindlasti ka väliselt nähtav tunnus, mis Triinu Palole (2002: 90) toetudes suurendab veelgi nähtuse sobivust mitmussõnade hulka.

IsAL Lau *künnevihad* (IS 1971: 231) tähendab küünistamisel või küüntealuse mustuse haava sattumisel tekkivat põletikku või mädanikku. Eesti vaste sellele sõnale on *küüneviha*, mis erinevalt isuri sõnast on selgelt ainsuslik (EKSS). Sõna *viha* võib ka laiemalt tähistada haava löövet põletikku või mädanikku ning on lisaks isuri ja eesti keelele selles tähenduses tuntud ka vähemalt aunusekarjala keeles (EKSS; ETY). Mare Kõiva sõnul on *viha* varem tähistanud rohelist, ebapuhast, kibedat, mürgist, vaenu ning haiguse alget. Vihaga kokkupuutumine või viha sattumine organismi tekitab haigusi ja põletikku ning lisaks küünevihale eristati muuhulgas maa-, ussi- ja õlleviha. (Kõiva 2015: 165)

Sõna IsS Me *kilad* (IS 1971: 164) ’suurenenud munandid’ võib samuti pidada haiguste alla kuuluvaks, eriti kui arvestada, et sõna laenuallikaks on vene *кула* ’song; (pahkjas) kasvaja’. Siin tuleneb sõna mitmuslikkus tõenäoliselt probleemse kehaosa tajumisest kaheosalisena ning sõnal on palju ühist kehaosade hulka kuuluvate mitmussõnadega.

Soome ja eriti eesti keeles viitavad paljud haigusi tähistavad mitmussõnad nakkushaigustele, eriti sellistele, mille toimetel tekkivad nahale väliselt nähtavad tundemärgid. Eriti palju leidub mitmussõnu selliste haiguste seas, millega kaasneb lööve – loendamatud väikesed täpid nahal ilmselt suurendavad haiguse mitmuslikuna tajumise võimalust. (Palo 2002: 90) Selliste, väliste tunnuste abil äratuntavate nakkushaiguste hulka kuuluvad näiteks eesti *rõuged*, *tuulerõuged*, *leetrid* ja *sarlakid*. Soome keeles vastavad neile haigustele ainsuslikud *isorokko*, *vesirokko*, *tuhkarokko* ja *tulirokko*. Eesti

keeles on mitmuslikud sageli ka sellised haigused, mida iseloomustavad pidevalt või teatud ajavahemiku järel korduvad sümptomid (nt valuhood): *voolmed*, *koolikud*, *gaasid* ja *kõrvetised*, aga ka *krambid* ja *luulud*. Soome keeles kuuluvad mitmuslike haiguste hulka *kivut* 'valud' ja *häiriöt* 'häired'. (Palo 1999: 60–62)

3.9. Rühmitamata sõnad

Sõnu, mis ei liigitu ühtegi eespool käsitletud rühma, on analüüsitava materjali seas 24. Siia rühma jäävatest sõnadest mõningaid saab käsitleda koos väikeste semantiliste rühmadena, ent nende rühmade väiksusest ning eesti ja soome võrdlusmaterjali puudumisest lähtudes olen neid käsitlenud käesolevas alapeatükis. Sellistest rühmadeks saab eristada näiteks loodusnähtusi ja taimenimetusi.

Selgelt loodusnähtusi tähistavaid sõnu on analüüsitava materjali seas kaks: isS Saa *mahopilved* (IS 1971: 290) 'tühjad pilved' ja isAL Väär, isS Saa *revointuled* (IS 1971: 475) 'virmalised'. Loodusnähtuste sekka võib lugeda ka isS Saa *säkkēhed* (IS 1971: 561) 'sädemed'. Taimenimesid on isuri mitmussõnade seas kaks: isH Len *sorzaheinād* (IKHMS 1997: 185) 'mingi jõetaim' ja isS Vii *variksevarpād* (IS 1971: 641) 'kattekold (*lycopodium annotinum*)'. Inimestevahelise suhtlemisega seostuvad kolm mitmussõna: isS Met, Saa *erojaist* (IS 1971: 36) 'lahkumine', isS Saa *keṛrājād* (IS 1971: 158) 'hinnamääramine' ja omapärane isS Vii *sāppahavvarred* (IS 1971: 511) 'saapasääred', mille tähendus tuleb ilmsiks fraasides nagu näiteks *sain sāppahavvarred* (IS 1971: 511) 'sain korvi', *Sa tüttöi antā sāppāvvarred* (IS 1971: 511) 'tüdruk annab korvi'.

Huvitav sõna on isS Vii *külmäsūrimad* (IS 1971: 230) 'kananahk'. Sõna tuleneb 'tangu' tähistavast sõnast, mis Hevaha murdes esineb näiteks kujul Hev, Sür *suurima* (IKHMS 1997: 188) ning mida tunnevad ka teised läänemeresoome keeled (nt Võru mitmuslik *sūrma*⁹ 'tangud' (Keem, Käsi 2002: 38)).

Veel kuuluvad siia rühma isS Rep, Saa, Vii *hartsud* (IS 1971: 48) 'toidukraam', isS Saa *kazvoksed* (IS 1971: 142) 'aias kasvatatavad köögiviljad', isS Vii *kutšku* (IS 1971:

224) 'käputäis?', isS Soi *istuntais(e)t* (IS 1971: 96) 'seemnete saamiseks kasvatatavad naeritaimed', isH Hev, Len *niijed* (IKHMS 1997: 126) 'niined, niinekiud', isS Vii *piinud* (IS 1971: 408), isS Uus *pilut* (IS 1971: 408) 'kootud mustrid', isS Met *somerpäiväd* (IS 1971: 538) 'viimsed elupäevad', isS Saa, Soi *sūtkad* (IS 1971: 555) 'ööpäev'. Rühmitamata sõnade alla olen paigutanud ka sõna isS Saa *ärükseD* (IS 1971: 699) ja isS Vii *ärüžed* (IS 1971: 699) 'ääred', millest viimane esineb vaid rahvaluules.

4. Laenud ja universaalselt mitmuslik sõnavara isuri mitmussõnades

Käesolevas peatükis annan ülevaate isuri mitmussõnade seas leiduvatest laenudest ning nende mitmuslikkusest lähtekeeltes. Peamiselt keskendun vene laenudele, vaadeldes sealjuures nii laene, mis on mitmuslikud juba vene keeles, kui ka neid, mis on mitmusliku kasutuse omandanud alles isuri keeles. Vene laenude kõrval vaatlen ka analüüsitava materjali seas leiduvat muud päritolu laenulist sõnavara. Lisaks laenudele annan ülevaate ka universaalselt mitmuslikest sõnadest isuri murretes.

Teistest läänemeresoome keeltest on isuri keelel pikka aega olnud väga tihedad kontaktid vadja keelega ning soome keele äürämöismurdega, mille mõju muutus eriti tugevaks pärast ingerisoomlaste (äürämöiste ja savakote) asumist Ingerimaale (Laanest 1986: 4, 5). Oma asuala lääneosas ulatub isuri külade vöönd aga Kirde-Eestini, millest johtuvalt on kontakte olnud ka eestlastega (Ernits 2007: 19).

Vähemalt alates 13. sajandist on isuritel olnud kontakte venelastega (Laanest 1986: 4). Olulist rolli venelaste ja isurite kontaktide tihenemisel mängib Peterburi linna rajamine (Laanest 1986: 6). Kontaktid isurite ja venelaste vahel ei olnud siiki alati nii tihedad, kui geograafiline lähedus isuri ja vene asulate vahel lubaks oletada. Nii näiteks olid Luuga maakonna Oredeži isurid kroonutalupojad, samas kui ümberkaudsete külade vene talupojad kuulusid mõisnikele. See aga takistas kuni pärisorjuse kaotamiseni kahe kogukonna vahelist abielude sõlmimist. (Ernits 2007: 26) Igal juhul on kontakt venelaste ja vene keelega olnud küllalt tugev, et jätta isuri murretesse silmatorkav jälg laensõnade näol.

Sarnaselt teistele läänemeresoome keeltele on ka isuri keeles lisaks vene laenudele olemas ka teisi vanu indoeuroopa laenude kihistusi. Läänemeresoome keelte laenude seas on lisaks väga vanadele indoeuroopa ja indoiraani laenudele ühised ka mitmed balti ja germaani laenud. Balti ja germaani keeltes on sõnu laenatud ka pärast läänemeresoome keelte lahknemist. Sellisel juhul on balti laenudest tegemist enamasti läti laenudega ja germaani laenudest alamsaksa, (ülem)saksa ja rootsi laenudega. (Rätsep 1983: 545–547)

Alamsaksa, (ülem)saksa ja rootsi laenud on isuri keelde jõudnud kohati eesti ja soome keele vahendusel.

4.1 Laenuliste mitmussõnade mitmuslikkus lähtekeeltes

Väga omapärase juhtumi isuri mitmussõnade seas moodustavad isH Len, Ül-L *tunnid* (IKHMS 1997: 204; IS 1971: 608) 'kell', isS Saa *seinätunnid* (IS 1971: 516) 'seinakell' ning isS Met *kormunatunnid* (IS 1971: 195) 'taskukell'. Sarnaselt vadjä sõnale *tunnid* (Heinsoo 2010: 119) on ka isuri sõnas *tunnid* (IKHMS 1997: 204; IS 1971: 608) esinev *tund*-tüvi laenatud eesti keelest, kuhu see on omakorda laenatud alamsaksa sõnast *stunde*, *stunt* '(kindel) aeg, kord (korduvus)' (ETY). Ei eesti ega alamsaksa keeles aga ei esine sõna mitmuslikku kasutust tähenduses 'kell'. Mitmusliku kasutuse on isuri ja vadjä keel laenanud vene keelest, kus sõna *час* 'tund' mitmusevormil *часы* on lisaks tähendusele 'tunnid' ka tähendus 'kell'.

Mõnevõrra sarnane nagu isH Len, Ül-L *tunnid* (IKHMS 1997: 204; IS 1971: 608) 'kell' puhul, on olukord ka sõnaga isH Ül-L *mozgao* (IS 1971: 315) 'peaaju'. Tegemist on vene laenuga, mis vene keeles esineb tavalise täisparadigmaatilise sõnana *мозг* 'aju'. Mitmuslikkus on siin ilmselt tekkinud analoogia tõttu sõnadega isAL Lau, isS Met *aivod* (IS 1971: 8) 'peaaju' ja isAL Ro *ajut* (IS 1971: 9).

Ka oma teiselt läänemeresoome naabrilt, soome keelelt, on isuri keel üht-teist laenanud. Soome laenude hulka kuulub ilmselt isS Met *kärrid* (IS 1971) 'vanker', mis juba soome keeles esineb mitmuslikul kujul *kärnyt* (Palo 2002: 85). Ladina keelest (*carrus* 'vanker') pärit sõna on läänemeresoome ja sealhulgas soome keelde jõudnud ilmselt vanarootsi keele (*kärä* 'käru') vahendusel (ETY). „Inkeröismurteiden sanakirja“ (1971) andmetel on soome keele vahendusel laenatud ka germaani päritolu isAL Kur, Lau, Väär, isH Hev, isS Met, Saa *pöksid* (IKHMS 1997: 160; IS 1971: 457) 'püksid'.

Isuri ja vene keele tihedat kontakti arvestades ei ole üllatav leida isuri keelest ka mitmeid vene laene. Mitmed sellised sõnad on mitmuslikud juba vene keeles. Ehitiste, seadmete,

tööriistade ja nende osade rühmast kuuluvad siia isS Met *atškad* (IS 1971 : 23) 'prillid' (laenuallikaks ven *очки* 'prillid'), isS Met *mārid* (IS 1971: 303) 'magamislavats' (ven *нары* 'nari, lavats'), isAL Ro *nōžnitsat* (IS 1971: 348) 'käärid' (ven *ножницы* 'käärid'), isAL Lau, isS Met *nozilgad* (IS 1971: 347) 'kanderaam' (ven *носилки* 'kanderaam'), isAL Kur *tiskat* (IS 1971: 587) 'pihid' (ven *миски* 'kruustangid, pihid').

Vene laene leidub ka rõivaid ja rõivaosi tähistavate sõnade hulgas. Siia kuulub mitmeid universaalsete *pluralia tantum* sõnade hulka kuuluvaid sõnu tähendusega *püksid*: isAL Väär *postanikat* (IS 1971: 426) 'meeste aluspüksid' (ven *подштанники* 'aluspüksid'), isAL Lau *stanat* (IS 1971: 544) 'naiste ja meeste püksid' (ven *штаны* 'püksid'). Vene keelest on laenatud ka mitmed teised kaheosalisi riideesemeid või kahest riideesemest koosnevaid komplekte tähistavad sõnad, näiteks isH Tön, isS Rep, Saa *sibledid* (IKHMS 1997: 180; IS 1971: 522) 'meeste pühapäevakingad' (ven *шублеты* 'kingakatted, säärekatted, (meeste) nõõrsaapad'), isS Met, Rep, Saa, Uus *proimad* (IS 1971: 431) 'seeliku õlarihmad' (ven *пройма* 'varrukaauk, käiseauk'), isS Saa *rukškafkad* (IS 1971: 491) 'kalade võrgust võtmisel kasutatavad käsivarsi kaitsvad käised' (ven *рукав* 'käis, varrukas'), isS Saa *tuflid* (IS 1971: 604) 'naiste suvekingad, kanti pidudel' (ven *туфля* 'king, tuhvel') ja isS Saa *polussāppād* (IS 1971: 423) 'poolsaapad' (ven *полусапожек* 'poolsaabas') ning üks kehaosi tähistav sõna: isAL Lau *šābarat* (IS 1971: 510) 'kala lõpused' (ven *жабра* 'lõpus').

Pidusid ja pühasid tähistavad vene laenudest isS Met *īmenāist* (IS 1971: 98) 'nimepäev' (ven *именины* 'nimepäev'), isAL Lau, Ro, isS Lo, Rep, Vii *lītkad* (IS 1971: 270) 'liigud' (ven *литки* 'liigud, viinajoomine tehingu järel') ja isS Met *pominḍkad* (IS 1971: 423) 'surnute mälestamise püha' (ven *поминки* 'peied, hingejoodud, mälestuspäeva pidamine'). Ülejäänud sõnadest kuuluvad vene laenude hulka isS Rep, Saa, Vii *hartsud* (IS 1971: 48) 'toidukraam' (ven *харчи* 'ninaesine, söögipoolis, lobi'), isS Met *kofmanīḡkablīd* (IS 1971: 180) 'Hoffmanni tilgad – eetri ja piirituse segu, õuhka, liikva' (ven *капли* '(arstim)tilgad'), isS Met *pāgīd* (IS 1971: 390) 'põskhabe' (ven *бакенбарды* 'põskhabe'), isS Saa, Soi *sūtīkad* (IS 1971: 555) 'ööpäev' (ven *сутки* 'ööpäev'), isS Met, Saa *ūssad* (IS 1971: 627) 'vuntsid, vurrud' (ven *усы* 'vuntsid, vurrud').

Omapärane juhtum vene laenude seas on isS Tar *hartsenad* (IS 1971: 48) 'võõrastemaja', isS Lo, Vii *hartšınad* (IS 1971: 48), mis on laenatud vene sõnast *харчевня* 'trahter, kõrts, söögimaja'. See vene sõna on omakorda tuletis vene sõnast *хачу* 'ninaesine, söögipoolis, lobi', millest pärineb ilmselt ka isuri *hartsenad* (IS 1971: 48) mitmus.

Küllalt palju leiab isuri murrete sõnavarast ka selliseid vene laene, mis on mitmusliku kuju omandanud alles isuri keeles, vene keeles aga tarvitusel nii ainsuses kui mitmuses. Sellised laenud on näiteks isS Met, Rep *savergad* (IS 1971: 509) 'aisaputked' (ven *завёртка* 'pakkimine, pakendus, pöör'), isS Met *krādossid* (IS 1971: 205) 'kraadiklaas' (ven *градус* 'kraad, pügal'), isAL Lau *krintsot* (IS 1971: 206) 'trepp, veranda' (ven *крыльцо* '(välis)trepp'), isS Lo *falbarkkad* (IS 1971: 38) 'pits (alusseeliku servas)' (ven *фалборка* 'pitsääris'), isS Saa *karussinad* (IS 1971: 139) 'karuselli' (ven *карусель* 'karussell, pöördkiik'), isS Met *kilad* (IS 1971: 164) 'suurenenud munandid' (ven *кила* 'song, kasvaja, pahk, mügar, muhk'), isS Saa *pārešškad* (IS 1971: 391) 'ülikond, kostüüm, riietus' (ven *парочка* 'paar, kaks'), isS Saa, Soi, Sää *pīrud* (IS 1971: 415) 'külas käimine' (ven *нуп* 'pidu, söömapidu, pidusöök'), isS Saa, Vii *rādetsad* (IS 1971: 469) 'kirikupüha kohe lihavõtete järel, mil käidi ka haudadel' (ven *падоница* 'surnumälestamispüha lihavõtete järel') ja isS Met *standkad* (IS 1971: 544) 'saagimispukk' (*станок* 'tööpink, masin, seade').

Balti laenude hulka kuulub kindlasti isH Kos, Len, isS Soi *rattahad* (IKHMS 1997: 164; IS 1971: 467) 'käru, kaarik, (kahe rattaga) vanker'. Näiteks leedu keeles esineb see tüvi kujul *ratas* 'ratas, ring' (ETY) ning 'ratas' tähenduses on ta laenatud pea kõigisse läänemeresoome keeltesse. Sõna mitmuslik kasutus ratastega sõiduki tähenduses on tuntud ka balti keeltes (nt läti *rati* 'vanker' (ETY; Vaba 2010: 216). Läänemeresoome keelte seas on selline mitmuslik kasutus tuntud veel näiteks Võru murdes kujul *ratta*² 'vanker' (Keem, Käsi 2002: 38), mille puhul Lembit Vaba toob välja paralleeli läti keelega (Vaba 2010: 215, 216). Mitmuslik on sõna ka liivi keeles (*rattõd* 'vanker' (ETY)), kus on samuti olemas tugev kontakt läti keelega. Huvitaval kombel on selline kasutus aga olemas ka põhjapoolsemates läänemeresoome keeltes, isuris ja soomes (*rattaat* 'vanker' (Palo 2002: 85)), kus otsene kontakt balti keeltega puudub. Põhjaeesti

murdeis ning eesti kirjakeeles sellist kasutust ei leia, kuigi eesti kõnekeelest võib siiski leida *rattad* tähenduses 'auto' (Palo 2002: 85).

Rune Ingo järgi tuntakse *ratas*-tüve leksikaliseerunud mitmust tähenduses 'sõiduvahend' kõigis läänemeresoome keeltes peale vepsa (kus sõna *ratas* üldse puudub) ja lüüdi (kus puudub üksnes mitmuslik vorm tähenduses 'sõiduvahend'). Leksikaliseerunud mitmus on ilmselt tekkinud metonüümilise tähendusmuutuse teel, kogu sõiduvahendit on hakatud nimetama talle omaste osade järgi. (Ingo 1978: 218)

4.2. Universaalselt mitmuslik sõnavara isuri murretes

Käesolevas peatükis käsitlen mõningaid mitmussõnu, mille mitmuslik kasutus ei piirne isuri murrete, läänemeresoome keelte või mõne üksiku kontaktkeelega, vaid mida kasutatakse mitmuslikuna paljudes keeltes ja mida võib seetõttu nimetada universaalseteks mitmussõnadeks.

Kahest säärest kokkuõmmeldud esemena on pükste tähenduses kasutatavatel sõnadel kalduvus mitmuslikule kasutusele. Isuri murretes on tähendus 'püksid' näiteks sõnadel isS Saa *kap̄pūskad* (IS 1971: 135) ja isAL Kur, Väär *pöksüü* (IKHMS 1997: 160; IS 1971: 457). Mitmuslikke sõnu tähendusega 'püksid' leiab ka teistest Euroopa keeltest, näiteks inglise *trousers*, prantsuse *pantalons*, saksa *Hosen*, vene *штаны* ja *брюки* ning rootsi *benkläder* (Ingo 1978: 25). Spetsiifilisemaid pükse tähistav sõnavara on samamoodi mitmuslik, näiteks inglise *shorts* 'lühikesed püksid', rootsi *trosor* 'naiste aluspüksid', *bussaronger* 'avarad meremehepüksid' või vene *подштанники* 'aluspüksid' (Ingo 1978: 25). Isuri isS Rep *postalnigad* (IS 1971: 426), mis on vene laen, on samuti mitmuslik.

Mitmuslikkus on mitmetes keeltes omane ka mõningaid kahest osast koosnevaid tööriistu ja vahendeid tähistavale sõnavarale. Üheks selliseks sõnaks on *prillid*, isuri isS Met *atškad* (IS 1971: 23) ja isS Saa *silmäklazid* (IS 1971: 526) 'prillid'. Rootsi *glasögon*, *brillor*, vene *очки* (Ingo 1978: 28), inglise *glasses* 'prillid' ja prantsuse *besicles* (Ingo 1978: 27) ning *lunettes* (PES) on samuti mitmuslikud. Huvitav on, et eelmainitud rootsi

glasögon on otsetõlkes 'klaassilmad', nagu ka isuri isS Met *klazizilmäd* (IK 1971:176) 'prillid'.

Võrdlemisi universaalsed on ka lõikamiseks või haaramiseks kasutatavad kaheosalised tööriistad, nagu isuri isAL Ro *nuožnitsat* (IS 1971: 348) 'käärid', isH Hev *saksid* (IS 1971: 501), isH Len *keritsimed* (IKHMS 1997: 69) 'lambarauad', isS Met, Vii *lammazraüvvad* (IS 1971: 247) ja isH Hev, Kos, Len, isS Met *pihed* (IKHMS 1997: 146; IS 1971: 406) 'tangid'. Ka inglise *scissors* 'käärid', *shears* 'lambarauad', *tongs* 'tangid' (Ingo 1978: 27) ja vene *ножницы* 'käärid' (Ingo 1978: 28) kuuluvad mitmussõnade sekka.

Kokkuvõte

Käesolevas töös vaatlesin isuri keele mitmusõnade semantilist jaotumist ning võrdlesin seda sama nähtusega eesti ja soome keeles. Sealjuures vastasin järgmistele küsimustele:

1) Millistesse semantilistesse rühmadesse isuri mitmussõnad jaotuvad?

2) Mille poolest erinevad mitmussõnad isuri, eesti ja soome keeles?

Peale selle uurisin isuri keele mitmuslike laenude mitmuslikkust lähtekeeltes ning universaalselt mitmuslike sõnade leidumist isuri murretes.

Isuri mitmussõnad liigituvad tähenduse alusel üheksasse rühma: 1) *ehitised, seadmed, tööriistad ja nende osad*; 2) *rõivad ja rõivaosad*; 3) *peod, pühad, tavad ja kombed*; 4) *inimrühmad*; 5) *kehaosad*; 6) *ained ja jäätmed*; 7) *kohanimed*; 8) *haigused* ja 9) *rühmitamata sõnad*.

Rühm *ehitised, seadmed, tööriistad ja nende osad* on kõigist rühmadest suurim, sealjuures moodustavad sellest rühmast omakorda suurima osa hobuseriistu ja maismaasõidukeid tähistavad sõnad. Veel kuuluvad siia rühma näiteks veesõidukeid ja kalapüügivahendeid, ehitise ja ehitiste osi ning kaheosalisi tööriistu ja seadmeid tähistavad sõnad. Suuruse poolest teine rühm on *rõivad ja rõivaosad*. Siia rühma kuulub palju kindaid ja jalanõusid tähistavaid nõrku mitmussõnu, kaheosalisi tervikuid nagu *püksid* ja *käised* tähistavaid sõnu ning vähemal määral rõivaste detaile tähistavat sõnavara. Leidub ka üks rõivaste üldnimetus. Suuruse pooles kolmandase rühma *peod, pühad, tavad ja kombed* kuulub palju pulmade, matuste ja lapse sünniga seotud mõisteid. Samuti leiab siit kalendritähtpäevade nimetusi ja kombeid tähistavat sõnavara. Selle rühmaga tihedalt seotud on ka rühm *inimrühmad*, mille alla liigitub palju sugulustermineid, pulmadega seotud inimrühmade nimetusi ja etnost märkivaid sõnu. Rühmal *kehaosad* on teatavaid paralleele rühmaga *rõivad ja rõivaosad*. Selles rühmas leidub nii väliselt nähtvatele kehaosadele viitavaid sõnu, kui ka siseelundeid ning hambaid ja karvu tähistavat sõnavara. Rühm *ained ja jäätmed* sisaldab endas mitmeid aine või jäätmekogumeid tähistavaid sõnu, kusjuures mitmed neist seostuvad teraviljaga.

Rühm *kohanimed* koosneb peaausjalikult mikrotoponüümidest. Kõige väiksem rühm on *haigused*, kus on üksnes kolme mõistet tähistavad neli sõna. Rühma *rühmitamata sõnad* on liigitatud ülejäänud rühmadesse mittesobivad sõnad.

Võrreldes isuri keelega, on eesti ja soome keeles tööriistu ja seadmeid tähistava sõnavara osakaal mitmussõnade seas palju väiksem. Seevastu on soome ja eriti eesti keeles palju rohkem haigusi tähistavaid mitmussõnu. Hobuseriistade osakaal tööriistu ja seadmeid tähistavas sõnavaras on suur kõigis keeltes. Isuri ja soome, ent mitte eesti keeles, leidub ka mitmeid mitmuslikke sõidukinimetusi. Kaheosalisi tööriistu, pükse ja käiseid tähistav sõnavara on mitmuslik kõigis kolmes keeles. Seevastu rõivaste üldnimetusi on isuri keeles vähem kui eesti ja soome keeles. Mitmuslike tähtpäevade ja pühade osas on isuri ja soome keel eesti keelest rikkamad, seda eelkõige väga produktiivse liite *-jAist/jAised/jAized* (soome *-jAiset/-iAiset*) tõttu, mis eesti keeles esineb vähe. Mitmuslike ainete ja jäätmete ning kehaosade osas on kolm keelt üsna sarnased.

Töö esimeses peatükis andsin ülevaate mõistetest nagu *pluralia tantum* ja *mitmussõna* ning vaatlesin, mil moel on neid mõisteid käsitlenud eri autorid. Samuti andsin ülevaate asjasõnadest ja ainesõnadest ning kehaosasõnade arvukategooriast. Teises peatükis vaatlesin noomeni arvukategooriat isuri keeles teiste, isuri keelele lähedaste läänemeresoome keelte taustal. Täpsemalt andsin ülevaate mitmuse tunnustest *-t*, *-i* ja *-Ioi*. Kolmandas peatükis analüüsisin isuri mitmussõnu semantiliste rühmade kaupa ning võrdlesin olukorda eesti ja soome keeles valitseva olukorraga,

Neljandas peatükis analüüsisin isuri mitmussõnade seas leiduvaid laene. Uurisn, millised sõnad on juba lähtekeeles mitmuslikud ning millised on oma mitmusliku kasutuse omandanud alles isuri keeles. Sealjuures leidub ka näiteid, kus sõna tüvi on laenatud ühest ja mitmuslikkus teisest kontaktkeelest: näiteks isH Len, ÜI-L *tunnid* (IKHMS 1997: 204; IS 1971: 608) 'kell' ja isH ÜI-L *mozgad* (IS 1971: 315) 'peaaju'. Peamiselt vaatlesin rohkeid vene laene, ent analüüsisin ka mõnda eesti ja soome laenu ning üht balti laenu: isH Kos, Len, isS Soi *rattahad* (IKHMS 1997: 164; IS 1971: 467) 'käru, kaarik, (kahe rattaga) vanker'.

Lisaks laenudele käsitlesin neljandas peatükis põgusalt ka selliseid mitmussõnu, mida võib pidada universaalselt mitmuslikeks. Isuri keeles on sellised sõnad näiteks isS *Saa kaḗpūskad* (IS 1971: 135) 'püksid', isS *Met atškad* (IS 1971: 23) 'prillid' ja *keritsimed* (IKHMS 1997: 69) 'lambarauad'. Kuna võrdlusmaterjal universaalsuse osas pärineb üksnes mõnedest Euroopa keeltest, siis on selle alapeatüki puhul veel küllaga potentsiaali tulevasteks uurimusteks. Tulevikuperspektiivi näen ka läänemeresoome mitmussõnade uurimisel.

Lühendid

Murded:

isAL – Alam-Luuga murre

isH – Hevaha murre

isO – Oredeži murre

isS – Soikkola murre

Külad ja külarühmad:

Hev – Hevaha küla (isH)

Huu – Huurala (isH)

Kan – Kangaspää (isH)

Knd – Kantokülä (isH)

Kos - Koskove (isH)

Kot – Kotko (isAL)

Kur – Kurkula küla (isAL)

Lau – Laukaansuu (isAL)

Len – Lenttisi (isH)

Lo – Loka (isS)

Met – Metsäkülä (isS)

Mii – Miinala (isH)

Mur – Murtove (isH)

Nar – Narvusi (isAL)

Ou – Oussimäki (isS)

Rep – Repola (isS)

Ro – Rosona jõe äärsed külad (isAL)

Saa – Saarove (isS)

Soi – endine Soikkola kihelkond (isS)

Sää – Säätinä (isS)

Sür – Sürjä (isH)

Tam – Tammikontu (isS)

Tar – Tarinaisi (isS)

Trg – Tieriikola (isH)

Tön – Töntölä (isH)

Uus – Uusikülä (isS)

Vib – Vibjä (isAL)

Vii – Viistina (isS)

Vol – Voloitsa (isS)

Väär – Väärinoja (isAL)

Vää – Vääskülä (isH)

Ühi – Ühimägi (isH)

Ül-L – Ülä-Luuska (isH)

Muu:

is – isuri keel

Porkka – Volmari Porkka 1885. aasta uurimusest pärinev kuju

run – rahvaluules esinev kuju

ven – vene keel

Allikad

Alvre, Paul 1962. Kehaosi märkivate nimetuste numerusest. – Keel ja Kirjandus 2, 97–104; 3, 160–167.

Alvre, Paul 1970. Eesti ja sugulaskeelte mitmusetüübid. – Keel ja Kirjandus 8. 454–460.

Alvre, Paul 1989. Eesti kirja- ja murdekeele morfoloogiast. – Eesti NSV Teaduste Akadeemia Emakeele Seltsi Toimetised 23. Tallinn: Valgus.

Ariste, Paul 1948. Vadja keele grammatika. Tartu: Teaduslik Kirjandus.

Ariste, Paul 1956. Isuri keelest. – Emakeele Seltsi aastaraamat 2. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus, 32–50.

Ariste, Paul 1979. Uurimus pluratiividest. – Keel ja Kirjandus 5, 314–315.

Corbett, Greville G. 2000. Number. Cambridge: Cambridge University Press.

EKSS = Eesti keele seletav sõnaraamat 2009.

Ernits, Enn 2007. Isurite asualadest ja algkodust. – Õdagumeresoo kodo/ Läänemeresoo kodo. Konvõrents Võrol, 19.–21. rehekuul 2006. Võro instituudi toimõndusõq 20. Toim. Helen Koks ja Jan Rahman. Võro: Võro Instituut, 13–32.

ETY = Eesti etümoloogiasõnaraamat 2012.

Heinsoo, Heinike 2010. Mā ja pūd lēvād, meid eb lē : the subject and the predicate in Votic. Tallinn. Teaduste Akadeemia Kirjastus.

Ingo, Rune 1978. Suomen kielen pluratiivit eli monikkosanat. Numeeris-semanttinen tutkimus I. Väenkokouksia ja teknisiä laitteita tarkoittavat sanat. Åbo : Åbo Akademi.

Ingo, Rune 1998. Suomen kielen pluratiivit eli monikkosanat. Numeeris-semanttinen tutkimus II. Ruuminosia ja vaatteita tarkoittavat sanat. Vaasa: Vaasan yliopisto: Humanistinen tiedekunta: Käännösteorian ja ammattikielten tutkijaryhmä.

Inkeröismurteiden käänteissanasto 1986. Ruben Erik Nirvin Inkeröismurteiden sanakirjan aineistosta toimittanut Raimo Jussila. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

IKHMS 1997. = Isuri keele Hevaha murde sõnastik 1997. Ainestiku kogunud ja käsikirja koostanud Arvo Laanest. Tallinn: Eesti Keele Instituut.

IS 1971. = Inkeröismurteiden sanakirja 1971. Toimittanut Ruben Erik Nirvi. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.

Keem, Hella, Inge Käsi 2002. Võru murde tekstid. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Kettunen, Lauri 1930. Suomen murteet. II. Murrealueet. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Kuznetsova, Natalia, Elena Markus, Mehmed Muslimov 2015. Finno-Ugric minorities of Ingria: the current sociolinguistic situation and its background. – Cultural and linguistic minorities in the Russian Federation and the European Union. Switzerland: Springer, 127 –167.

Kõiva, Mare 2015. Eesti loitsud. Tallinn: Pegasus.

Laanest, Arvo 1975. Sissejuhatus läänemeresoome keeltesse. Tallinn: Eesti NSV Teaduste Akadeemia.

Laanest, Arvo 1986. Isuri keele ajalooline foneetika ja morfoloogia. Tallinn: Valgus.

Markus, Elena, Fedor Rozhanskiy 2014. Comitative and terminative in Votic and Lower Luga Ingrian. – *Linguistica Uralica* 50, 241–257.

Must, Mari 1987. Kirderannikumurre. Häälikuline ja grammatiline ülevaade. Tallinn: ENSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituut.

Mägiste, Julius 1925. Rosona (Eesti Ingeri) murde pääjooned. Tartu: Tartu Ülikool.

Palo, Triinu 1999. Suomen ja viron monikkosanojen semanttinen vertailu. Bakalaureusetöö. Käsikiri Tartu Ülikooli eesti keele osakonnas.

Palo, Triinu 2002. Soome ja eesti keele mitmussõnad ehk pluratiivid. – Lähivertailuja

12. soome-eesti kontrastiivseminar: 30.5.–1.6.2001, Kääriku. Toim. Reet Kasik. Tartu: Tartu Ülikool, 82–95.

PES = Prantsuse-eesti sõnaraamat 2006. Koostanud Kallista Kann. Neljas trükk. Tallinn: Valgus.

Porkka, Volmari 1885. Ueber den Ingrischen Dialekt mit Berücksichtigung der übrigen finnisch-ingermanländischen Dialekte. Helsingfors: Akademische Abhandlung.

Rätsep, Huno 1982. Eesti keele ajalooline morfoloogia I. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool.

Rätsep, Huno 1983. Eesti kirjakeele tüvevara päritolu. – Keel ja kirjandus 10, 539–548.

Saar, Eva 2008. Isuri keele Soikola murde verbi muutmissüsteem. Magistritöö. Käsikiri Tartu Ülikooli soome-ugri osakonnas.

Salve, Kristi 2015. Mõnda rahva keelest ja luulest. – Üleaedseid. Tartu: Ilmamaa, 15–27.

Sovijärvi, Antti 1944. Foneetis-äännehistoriallinen tutkimus Soikkolan inkeroismurteesta. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura.

Tiits, Mai 1983. Lüngad eesti noomenivormistikus. – Keel ja Kirjandus 7, 356–364.

Tunkelo, Eemil Aukusti 1952. Inkeroismurteiston asemasta: mit deutschem Referat / suomen kielen ja karjalan murteita silmällä pitäen äännehistorian kannalta tarkastellut E. A. Tunkelo Helsinki: Suomalainen kirjallisuuden seura.

Tuomi, Tuomo 1990. Monikon tunnusten konvergenssia ja geneettistä samuutta itämerensuomalaisissa kielissä. – Itämerensuomalaiset kielikontaktit = Läänemeresoome keelekontaktid / Itämerensuomalainen symposium 7. kansainvälisessä fennougristikongressissa Debrecenissä 27.8–1.9.1990 = Läänemeresoome sümposioon fennougristide 7. rahvusvahelises kongressis Debrecenis 27.8–1.9.1990. Helsinki: Valtion Painatuskeskus, 108–124.

Vaba, Lembit 2010. Kuidas läti-eesti keelekontakt on mõjutanud eesti murdekeele grammatikat ja sõnavaramoodustust. – Emakeele Seltsi aastaraamat 56. Peatoimetaja Mati Ereht. Tallinn: Teaduste Akadeemia Kirjastus, 204–246.

Viks, Ülle 1982. Klassifikatoorne morfoloogia. Noomen. Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituut. Tallinn: Valgus.

VPN = Всероссийская перепись населения (Vene Föderatsiooni rahvaloendus). www.perepis-2010.ru (Vaadatud 28.04.2017).

Vääri, Eduard 2013. Sugulusalane sõnavara läänemeresoome keeltes. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Wisniewski, Edward J. 2009. On using count nouns, mass nouns, and pluralia tantum: – Kinds, things, and stuff: mass terms and generics. Ed. by Francis Jeffry Pelletier. New York; Oxford: Oxford University Press.

<http://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780195382891.001.0001/acprof-9780195382891-chapter-9> (Vaadatud 02.05.2017).

Õim, Katre, Asta Õim 2015. Kehaosasõnade arvukategooriast. – Keel ja Kirjandus 2, 88–99.

Summary. Ingrian *pluralia tantum*

In this paper I have examined the semantic distribution of *pluralia tantum* in the Ingrian language and compared the situation with the same phenomenon in Estonian and Finnish. I have answered the following questions:

- 1) Into which semantic groups can the *pluralia tantum* in Ingrian be distributed?
- 2) In what way do *pluralia tantum* differ in Ingrian, Estonian and Finnish?

I have also examined whether the *pluralia tantum* loanwords in Ingrian are also *pluralia tantum* in the source language, and what cases of universal *pluralia tantum* can be found in Ingrian.

Ingrian *pluralia tantum* have been distributed into 9 groups, based on their semantics: 1) *buildings, devices, tools and their parts*; 2) *clothes and parts of clothes*; 3) *festivals, feasts, traditions and customs*; 4) *groups of people*; 5) *bodyparts*; 6) *substances and leftovers*; 7) *toponyms*; 8) *diseases* and 9) *unassorted words*.

The group *buildings, devices, tools and their parts* is the largest of the groups. This group is further divided into subgroups such as *horse equipment and vehicles, boats and fishing equipment* and *two-part devices and tools*, out of which Horse equipment and vehicles is the largest. The second largest group is *clothes and parts of clothes*, which is made up of *pluralia tantum* signifying foot- and handwear, trousers and *käised* (a type of women's shirt), general clothing terms and details of clothes. The third largest group *festivals, feasts, traditions and customs* contains words connected with wedding, funeral and childbirth among others. The group *groups of people*, which is closely connected to the last mentioned group, contains kinship and wedding terminology and words referring to ethnicity. The group *bodyparts* on the other hand, is connected with *clothes and parts of clothes*. It contains words referring to visible bodyparts and internal organs, but also to teeth and hair. *substances and leftovers* has words referring to aggregates of substances and leftovers, many related to grains and *toponyms* contains mostly microtoponyms. *diseases* contains only four words and is therefore the smallest of the groups. The group

unassorted words contains words unfit for the rest of the groups.

The proportion taken up by *pluralia tantum* referring to devices and tools in Estonian and Finnish is much smaller than in Ingrian. On the other hand, there are much more *pluralia tantum* referring to diseases. Words referring to horse equipment take up a large portion of *pluralia tantum* referring to devices and tools in all of the three languages examined. There are also many vehicle *pluralia tantum* vehicle names in Ingrian and Finnish, but not Estonian. Vocabulary that refers to two-part tools, trousers and *käised* is made up of *pluralia tantum* in all three languages. Ingrian contains much less general clothing terms, that are only or mostly used in plural form, than Estonian and Finnish. The terminology for festivals and feasts contains a lot of *pluralia tantum* in Ingrian and Finnish, but much less in Estonian. This is mostly due to the productive suffix Ingrian *-jAist/jAised/jAized* (Finnish *-jAiset/-iAiset*), that is seldom used in the Estonian language. The three languages are quite similar when it comes to *pluralia tantum* referring to bodyparts, substances and leftovers.

In Chapter 1. of this paper I have given an overview of terms such as *pluralia tantum* and how these terms have been used by different authors. I have also discussed mass and count nouns and the number category of words referring to bodyparts. In Chapter 2. I have discussed the number category of nouns in Ingrian and other Finnic languages. More specifically, I have presented an overview of the plural suffixes *-t*, *-i* and *-lOi*. In Chapter 3. I have analysed the Ingrian *pluralia tantum* depending on their semantics and compared the situation to that of Estonian and Finnish.

Chapter 4. deals with loanwords among the Ingrian *pluralia tantum*. I have examined which of the loans are used as *pluralia tantum* already in the source language, and which have acquired such qualities only in Ingrian. In some cases, the word stem has been borrowed from one language, and the usage as *pluralia tantum* from another: examples of this are isH Len, ÜI-L *tunnid* (IKHMS 1997: 204; IS 1971: 608) 'clock' ja isH ÜI-L *mozgad* (IS 1971: 315) 'brain'. I will mostly be paying attention to the many Russian loanwords, but I have also analyzed several Estonian and Finnish loans and one Baltic loanword: isH Kos, Len, isS Soi *rattahad* (IKHMS 1997: 164; IS 1971: 467) 'barrow, carriage, (two-wheeled) cart'.

In addition to loanwords In Chapter 4. I have also briefly discussed words that can be considered cases of universal *pluralia tantum*. Such words in Ingrian are for example isS Saa *kaṗṗūskad* (IS 1971: 135) 'trousers', isS Met *atškad* (IS 1971: 23) 'glasses' and *keritsimed* (IKHMS 1997: 69) 'shears'. As the comparison material in universality comes only from a few European languages, then there is definitely much room for future research in this matter. Finnic *pluralia tantum*, also, is a subject that deserves more research in the future.

Lisa 1

Ehitised, seadmed, tööriistad ja nende osad:

atškad (IS 1971: 23)

haagid (IKHMS 1997: 28)

hahlad (IS 1971: 40)

hakkaimed (IKHMS 1997: 29)

hāmit (IS 1971: 52)

haragad (IS 1971: 46)

harakkapūt (IS 1971: 46)

hartsenad (IS 1971: 48)

hartšinad (IS 1971: 48)

hepoisenrīssat (IS 1971: 58)

jalgakardud (IS 1971: 101)

jalkammet (IS 1971: 101)

jalķķamed (IS 1971: 101)

jaluttimeD (IS 1971: 102)

juuniast (IKHMS 1997: 53)

kaglatunnid (IS 1971: 120)

kantamed (IS 1971: 133)

kanġtamed (IS 1971: 133)

kanġtamet (IS 1971: 133)

kaņgaspūt (IS 1971: 134)

kaņaspūd (IS 1971: 134)

kaņgassālūd (IKHMS 1997: 61; IS 1971: 134)

karsimət (IS 1971: 138)

karussinad (IS 1971: 139)

kattovitsad (IS 1971: 146)

kehād (IKHMS 1997: 67)

kerillaiŭvad (IS 1971: 157)

kerilla^uvvat (IS 1971: 157)

keritsimeD (IKHMS 1997: 69)

keritsimet (IS 1971: 157)

keritsimmet (IS 1971: 157)

kizoksed (IS 1971: 170)

kived (IS 1971: 172)

kivilautaist (IS 1971: 173)

klazizilmād (IS 1971: 176)

kokkapūt (IS 1971: 186)

kolgistimeD (IS 1971: 188)

kolguttimeD (IS 1971: 188)

kolkispūt (IS 1971: 188)

kormunatunnid (IS 1971: 195)

kraabit (Porkka 1885: 21)

kraaziD (IKHMS 1997: 82)

krābiD (IS 1971: 205)

krāDossid (IS 1971: 205)

krezlād (IS 1971: 206)

krezlavempĥeled (IS 1971: 206)

kriltsad (IS 1971: 206)

krintsot (IS 1971: 206)

kārriD (IS 1971: 236)

<i>käzikived</i> (IS 1971: 237)	<i>nābertīmed</i> (IS 1971: 336)
<i>küntülāṅget</i> (IS 1971: 231)	<i>nāpertimet</i> (IS 1971: 336)
<i>küntūrahkēt</i> (IS 1971: 231)	<i>nāperṭīmed</i> (IS 1971: 336)
<i>lammazraūṽvad</i> (IS 1971: 247)	<i>nozilgad</i> (IS 1971: 347)
<i>lastēd</i> (IS 1971: 251)	<i>nōttakived</i> (IS 1971: 349)
<i>lešsoorivaṅkkurid</i> (IS 1971: 261)	<i>nuožnitsat</i> (IS 1971: 348)
<i>lešsōrid</i> (IS 1971: 261)	<i>nurkkarikkaparred</i> (IS 1971: 351)
<i>lešsōrirattahad</i> (IS 1971: 261)	<i>nōrūd</i> (IS 1971: 357)
<i>lizāparjad</i> (IS 1971: 268)	<i>ohjaksed</i> (IKHMS 1997: 132)
<i>lōkkipūd</i> (IS 1971: 276)	<i>ohjazed</i> (IKHMS 1997: 132)
<i>lāṅget</i> (IS 1971: 286)	<i>ohjat</i> (IS 1971: 359)
<i>lāṅged</i> (IS 1971: 286)	<i>orred</i> (IKHMS 1997: 135)
<i>lāṅget</i> (IS 1971: 286)	<i>parjad</i> (IS 1971: 386)
<i>lāṅget</i> (IS 1971: 286)	<i>parred</i> (IKHMS 1997: 142)
<i>lāṅget</i> (IS 1971: 286)	<i>pelsimed</i> (IS 1971: 397)
<i>lāṅket</i> (IS 1971: 286)	<i>pelsimet</i> (IS 1971: 397)
<i>lāṅṇet</i> (IS 1971: 286)	<i>pelssimed</i> (IKHMS 1997: 144)
<i>mārit</i> (IS 1971: 303)	<i>pelššimed</i> (IS 1971: 397)
<i>makkāmet</i> (IS 1971: 293)	<i>pihed</i> (IKHMS 1997: 146; IS 1971: 406)
<i>marhamed</i> (IKHMS 1997: 114; IS 1971: 297)	<i>pihteled</i> (IS 1971: 406)
<i>mārid</i> (IS 1971: 303)	<i>pritsoskad</i> (IS 1971: 430)
<i>mārilavvad</i> (IS 1971: 303)	<i>prōjud</i> (IS 1971: 432)
<i>mārot</i> (IS 1971: 303)	<i>puohtamet</i> (IS 1971: 427)
<i>naaberdjat</i> (Porkka 1885: 21)	<i>pusvandud</i> (IS 1971: 443)
<i>naabertimet</i> (Porkka 1885: 21)	<i>pāitse</i> (IS 1971: 450)
<i>nāberdjad</i> (IS 1971: 336)	<i>pättēt</i> (IS 1971: 457)
<i>nābertimed</i> (IS 1971: 336)	<i>radustimet</i> (IS 1971: 461)

<i>rahkehed</i> (IKHMS 1997: 163)	<i>suitsed</i> (IKHMS 1997: 187; IS 1971: 548)
<i>rāpittimet</i> (IS 1971: 469)	<i>suitserravvad</i> (IS 1971: 548)
<i>rappuist</i> (IKHMS 1997: 164; IS 1971: 466)	<i>suitserraüvvad</i> (IS 1971: 548)
<i>rattahad</i> (IKHMS 1997: 164; IS 1971: 467)	<i>suitset</i> (IS 1971: 548)
<i>ratuksemet</i> (IS 1971: 461)	<i>suitsiravvat</i> (IS 1971: 548)
<i>raudajalaksed</i> (IS 1971: 467)	<i>sulkapūt</i> (IS 1971: 549)
<i>regipūd</i> (IS 1971: 471)	<i>sälūd</i> (IS 1971: 561)
<i>rikkaparded</i> (IS 1971: 477)	<i>šlejat</i> (IS 1971: 534)
<i>ristipūd</i> (IS 1971: 480)	<i>tačkīmed</i> (IS 1971: 569)
<i>rullapūd</i> (IS 1971: 491)	<i>tappimed</i> (IS 1971: 573)
<i>saksed</i> (IKHMS 1997: 174; IS 1971: 501)	<i>tedriņkuvad</i> (IS 1971: 579)
<i>saksid</i> (IS 1971: 501)	<i>tiskat</i> (IS 1971: 587)
<i>santaloimet</i> (IS 1971: 504)	<i>toppivallit</i> (IS 1971: 592)
<i>savergad</i> (IS 1971: 509)	<i>tormahad</i> (IKHMS 1997: 201)
<i>seinātunnid</i> (IS 1971: 516)	<i>trappuist</i> (IS 1971: 596)
<i>si, oņgid</i> (IS 1971: 527)	<i>tšifrūd</i> (IS 1971: 600)
<i>siglid</i> (IS 1971: 523)	<i>tunnid</i> (IKHMS 1997: 204; IS 1971: 608)
<i>silmäklazid</i> (IS 1971: 526)	<i>turpāt</i> (IS 1971: 610)
<i>silmäkorvad</i> (IS 1971: 526)	<i>vālisput</i> (IS 1971: 649)
<i>sle, ad</i> (IS 1971: 534)	<i>valjaad</i> (IS 1971: 635)
<i>sle, at</i> (IS 1971: 534)	<i>valjahad</i> (IKHMS 1997: 214; IS 1971: 635)
<i>slejad</i> (IS 1971: 534)	<i>valjahand</i> (IS 1971: 635)
<i>standkad</i> (IS 1971: 544)	<i>vāllāad</i> (IS 1971: 635)
<i>strēmenat</i> (IS 1971: 546)	<i>vaņkkurid</i> (IS 1971: 639)
<i>stroppilad</i> (IKHMS 1997: 186)	<i>vaṗpād</i> (IS 1971: 640)
<i>suitsat</i> (IS 1971: 548)	<i>vappēt</i> (IS 1971: 640)

varppehed (IS 1971: 643)
varppilaižjad (IS 1971: 643)
varspihed (IS 1971: 643)
varuksed (IS 1971: 644)
verkkomuksed (IS 1971: 656)
vīlistimed (IS 1971: 672)
viipsi(p)puud (IKHMS 1997: 223)
viipsippuud (IS 1971: 223)
vīlisteñmēd (IS 1971: 672)
vīlistid (IS 1971: 672)
vīlistimed (IS 1971: 672)
vokkataljat (IS 1971: 678)
voolimed (IKHMS 1997: 226)
ülāparret (IS 1971: 692)

Rõivad ja rõivaosad:

aluskaateet (IS 1971: 147)
falbarkkad (IS 1971: 38)
hardihuksed (IS 1971: 46)
hartēt (IS 1971: 48)
henselid (IS 1971: 57)
hensselid (IS 1971: 57)
kādjār reijuksed (IS 1971: 472)
kāteet (IS 1971: 147)
kāfiat (IS 1971: 147)
kādjad (IS 1971: 147)
kainalinkot (IS 1971: 124)
kainalolinkot (IS 1971: 124)

kaṣṣūskad (IS 1971: 135)
kaatiad (IKHMS 1997: 56)
kintahad (IS 1971: 166)
kodikādjad (IS 1971: 147)
korvūksed (IS 1971: 197)
k'rugid (IS 1971: 209)
kūtkimed (IS 1971: 232)
manskit (IS 1971: 296)
nahkaset (IS 1971: 333)
pāreīškad (IS 1971: 391)
persūkset (IS 1971: 400)
perzehūksed (IS 1971: 400)
perzūksed (IS 1971: 400)
piskat (IS 1971: 410)
poimud (IS 1971: 421)
pōlsāppahad (IS 1971: 428)
pōlsaṣṣpōškad (IS 1971: 423)
polzaposkad (IS 1971: 422)
polussāppād (IS 1971: 423)
polussāṣṣpōškad (IS 1971: 423)
postalnigad (IS 1971: 426)
postanikat (IS 1971: 426)
pot,štañnikat (IS 1971: 426)
proimad (IS 1971: 431)
puolsaapaat (IS 1971: 428)
pöksūd (IKHMS 1997: 160; IS 1971: 457)
pöksür rei,ūksed (IS 1971: 472)

raudakeŋgäd (IS 1971: 467)

reiukseD (IS 1971: 472)

rivad (IKHMS 1997: 169)

rukkaŋkad (IS 1971: 491)

sibleDid (IKHMS 1997: 180; IS 1971: 522)

sōjasāppād (IS 1971: 542)

stanat (IS 1971: 544)

supsigad (IS 1971: 551)

štanit (IS 1971: 544)

talvikādjad (IS 1971: 571)

tekuskat (IS 1971: 580)

tekuškad (IS 1971: 580)

tepuskat (IS 1971: 581)

tepuškad (IS 1971: 581)

tōhiverzud (IS 1971: 594)

toppakādjad (IS 1971: 592)

tuflid (IS 1971: 604)

tuħvelit (IS 1971: 604)

tutkameD (IS 1971: 611)

tutkamet (IS 1971: 611)

ūladid (IKHMS 1997: 210; IS 1971: 627)

ūlittemeD (IS 1971: 627)

ūlittimeD (IS 1971: 627)

ūlatit (IS 1971: 627)

uulittiħmet (IS 1971: 627)

varruskeŋgäd (IS 1971: 643)

varskeŋkät (IS 1971: 643)

ūliset (IS 1971: 692)

Peod, pühad, tavad ja kombes:

hambahaist (IKHMS 1997: 29)

hambahizeD (IS 1971: 43)

hampaiset (IS 1971: 43)

haudajaist (IKHMS 1997: 32; Porkka 1885: 117)

haudajaizeD (IS 1971: 50)

hād (IKHMS 1997: 42; IS 1971: 84)

ikrišillat (IS 1971: 87)

īmenāist (IS 1971: 98)

īmenaist (IS 1971: 98)

īminast (IS 1971: 98)

kalmaD (IKHMS 1997: 60; IS 1971: 128)

kalmat (IS 1971: 128)

kalmoD (IKHMS 1997: 60)

kalmoid (IKHMS 1997: 60)

kalmoit (IS 1971: 129)

kalmot (IS 1971: 129)

keŋgidōz, illaD (IS 1971: 153)

keŋgiz, illaD (IS 1971: 153)

keŋgāzillad (IS 1971: 154)

kihlad (IS 1971: 164)

käsilükset (IS 1971: 237)

līgad (IS 1971: 269)

lītkat (IS 1971: 270)

lītkad (IS 1971: 270)

loppiaiset (IS 1971: 274)
loppiaist (Porkka 1885: 117)
loppujaist (IS 1971: 274)
lähtiäist (IS 1971: 284)
lõbäjäist (IKHMS 1997: 109)
maahanpaniaist (IS 1971: 301; Porkka 1885: 117)
mätökset (IS 1971: 325)
ottajaist (IS 1971: 368)
pārud (IS 1971: 391)
peittäjäist (IS 1971: 395; Porkka 1885: 117)
pīrud (IS 1971: 415)
pomindkad (IS 1971: 423)
pomintkat (IS 1971: 423)
pomiņkkud (IKHMS 1997: 152)
pomitkat (IS 1971: 423)
provvahavvad (IS 1971: 432)
pulmad (IS 1971: 437)
pulmataṽvārad (IS 1971: 440)
rādetsad (IS 1971: 469)
risteiset (IS 1971: 481)
ristiäist (IS 1971: 481)
rist'äist (IS 1971: 481)
ristjäiset (IS 1971: 481)
risyi(j)äist (IKHMS 1997: 169)
siantappajaiset (IS 1971: 522)
talkohod (IS 1971: 570)
talkokset (IS 1971: 570)

tappajaiset (IS 1971: 572)
tūtinvarpaiset (IS 1971: 584)
tuomud (IS 1971: 595)
varbahaist (IS 1971: 641)

Inimrühmad:

hamalaist (IS 1971: 43)
hevoizlaṅgoksed (IS 1971: 59)
hevozlaṅgoksed (IS 1971: 248)
izurid (IS 1971: 96)
jälgijōjad (IS 1971: 114)
kaimaksed (IS 1971: 124)
kaksigoid (IKHMS 1997: 59)
kaksikkoist (IS 1971: 126)
kaksikot (IS 1971: 126)
kolgappäist (IS 1971: 187)
košjolaiset (IS 1971: 198)
kozjolaiset (IS 1971: 198)
kälükсед (IS 1971: 234)
kūkset (IS 1971: 232)
laṅgoksed (IS 1971: 248)
lehmälaṅgoksed (IS 1971: 248)
loukkulaist (IS 1971: 275)
naoksed (IS 1971: 335)
omat (IS 1971: 363)
ottajad (IS 1971: 368)
ottajat (IS 1971: 368)
patrūgaksed (IS 1971:

savimäist (IS 1971: 509)
seugoïkšed (IS 1971: 520)
seukokset (IS 1971: 520)
si, arekšed (IS 1971: 522)
siarekšed (IS 1971: 522)
sisarukset (IS 1971: 522)
sizoikšed (IS 1971: 529)
svidtittelit (IS 1971: 556)
svojagad (IS 1971: 556)
svojagakšed (IS 1971: 556)
svojakukset (IS 1971: 556)
vanhemmad (IKHMS 1997: 215)
vastāottajad (IS 1971: 646)
veigokšed (IS 1971: 651)
veljekšed (IKHMS 1997: 220)
veljäkšed (IS 1971: 652)
velloïkšed (IS 1971: 652)
vêraatmêhet (Porkka 1885: 22)

Kehaosad:

aivod (IS 1971: 8)
ajut (IS 1971: 9)
happeened (IKHMS 1997: 30)
hiukšed (IKHMS 1997: 37)
ikemet (IS 1971: 87)
ikenet (IS 1971: 87)
ikkēned (IKHMS 1997: 45)
ikkēñed (IS 1971: 87)

kaglasōned (IS 1971: 120)
kellid (IS 1971: 152)
kiuksamet (IS 1971: 171)
kotamet (IS 1971: 199)
kotaset (IS 1971: 199)
kulmakarvad (IS 1971: 217)
kuvemunad (IS 1971: 225)
lohkid (IKHMS 1997: 104)
mozgad (IS 1971: 315)
munulaiset (IS 1971: 318)
näkkiimet (Porkka 1885: 119)
näkkōmed (IS 1971: 355)
ohemet (IS 1971: 359)
pāgid (IS 1971: 390)
pačkārad (IS 1971: 377)
pakkuurad (IKHMS 1997: 139)
perzi, ükset (IS 1971: 400)
perzpačkārad (IS 1971: 377)
pīřvitsat (IS 1971: 415)
reijuvvījrukset (IS 1971: 472)
reijuvvērukšed (IS 1971: 472)
rüntäät (IS 1971: 494)
selgāmunad (IS 1971: 518)
silmähampahad (IS 1971: 526)
silmākarvad (IS 1971: 526)
sisukset (IS 1971: 529)
sizükšed (IKHMS 1997: 182; IS 1971: 529)

soomukseD (IKHMS 1997: 185)

sü,ämükseD (IS 1971: 559)

sü,änrīssad (IS 1971: 559)

šābarat (IS 1971: 510)

uimukset (IS 1971: 621)

ūssad (IS 1971: 627)

ūssid (IS 1971: 627)

uttāreD (IS 1971: 626)

Ained ja jäätmed:

humalitsat (Porkka 1885: 121)

karvastēD (IS 1971: 140)

kivihelmet (IS 1971: 172)

kofmanīḡkablīD (IS 1971: 180)

kōminanḡkarvastēD (IS 1971: 202)

küpāmet (IS 1971: 232)

küün(e)let (IS 1971: 232)

küünneleD (IKHMS 1997: 92; IS 1971: 232)

küünäleD (IKHMS 1997: 92)

lastimad (IS 1971: 251)

lesemet (IS 1971: 261)

mallad (IKHMS 1997: 113; IS 1971: 295)

maltaat (IS 1971: 295)

maltaist (IKHMS 1997: 113)

nūhelnot (IS 1971: 351)

peräomad (IS 1971: 402)

peräviljad (IS 1971: 402)

perād (IS 1971: 401)

peräjüväD (IS 1971: 401)

peräsēmened (IS 1971: 402)

pettäjäized (IS 1971: 404)

pāheinād (IS 1971: 453)

päissärvillad (IS 1971: 449)

pālistēD (IS 1971: 454)

pāsēmened (IS 1971: 455)

rōhtimed (IS 1971: 488)

rohtīmet (IS 1971: 485)

rāmīttimed (IS 1971: 498)

rāmättēD (IS 1971: 498)

sasuolet (IS 1971: 507)

sazud (IS 1971: 507)

totkud (IS 1971: 593)

tudampād (IS 1971: 604)

Geograafiaõited ja kohanimed:

alasomerit (IS 1971: 539)

hirvihavvad (IS 1971: 62)

lemmigimmättähād (IS 1971: 260)

lemmikkähämmättähād (IS 1971: 260)

lemmikāžemmättähād (IS 1971: 260)

raudamättālad (IS 1971: 467)

rōtsinḡkalmaD (IS 1971: 128)

ruotsinḡkalmat (IS 1971: 128)

rūtsanḡkalmaD (IS 1971: 128)

soñmēreD (IS 1971: 539)

välimatšäläd (IS 1971: 684)

üläsomerit (IS 1971: 539)

Haigused:

kilad (IS 1971: 164)

korvantakukset (IS 1971: 196)

korvantaukset (IS 1971: 196)

künnevvihad (IS 1971: 231)

Rühmitamata sõnad:

erojaist (IS 1971: 36)

hartsud (IS 1971: 48)

istuntais(e)t (IS 1971: 96)

kazvoksed (IS 1971: 142)

keřrājäd (IS 1971: 158)

kutškuD (IS 1971: 224)

külmäsürimad (IS 1971: 230)

mahopilved (IS 1971: 290)

niijed (IKHMS 1997: 126)

pilut (IS 1971: 408)

piıud (IS 1971: 408)

revointuled (IS 1971: 475)

sāppahavvarred (IS 1971: 511)

somerpäiväd (IS 1971: 538)

sorzaheinäd (IKHMS 1997: 185)

sütkaD (IS 1971: 555)

säkkēhed (IS 1971: 561)

variksevarpād (IS 1971: 641)

ārüüzed (IS 1971: 699)

ārüksed (IS 1971: 699)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Martin Beek

(sünnikuupäev: 26.09.1994)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Isuri keele mitmussõnad“, mille juhendaja on Eva Saar,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 25.05.2017